

Tjugofyra timmar i Chicago.

Westman, Gösta,

59 C Br.

GÖSTA WESTMAN

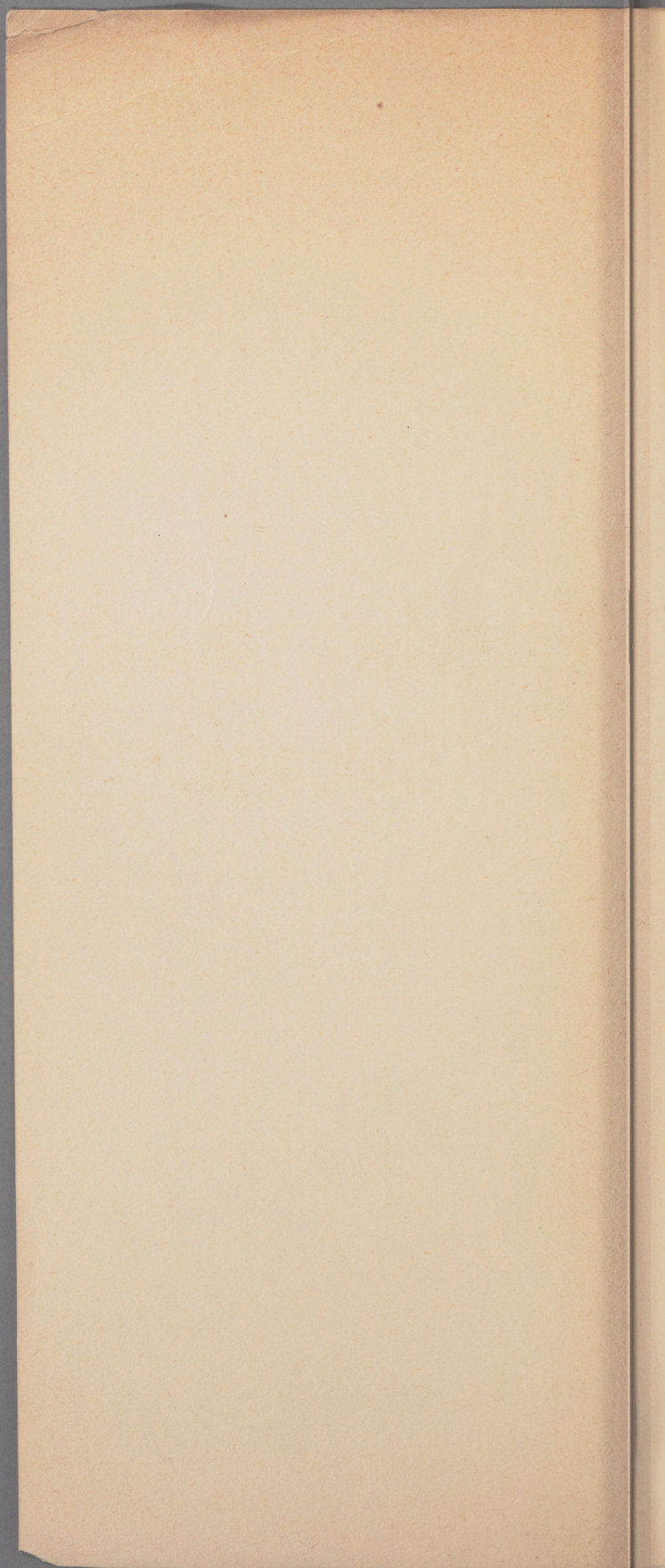
Tjugufyra timmar i Chicago

Pris 25 öre

HÄLSINGBORG 1910
Bondesson & Jönssons Bokhandel
(i distribution)

Gösta Westman.

**Tjugufyra timmar
i Chicago.**

1883

Tjuguåra timmar
i Chicago.

HELSINGBORG
Öresunds-Postens tryckeri-a.-b.
1910.

Det var en sommarafton i S:t Louis, de tyske ölbryggarnas, de polske mulåsnedri-
varnas och de irländske diamantgrossö-
rernas stad par préférence, och jag satt
vid Mississippi, som flöt smutsgul och
med hundrade fiskebåtar på sin yta.

Solen var i nedgående och det var mitt
eljest så briljanta humör också, ty den
svenske skomakaren-godtemplarmatadoren-
kyrkstöten - tidningssskrivaren - börsjobba-
ren-boardinghouse-innehavaren och en hel
del annat, Axel Th. London, född Pers-
son, hade kastat mig och mitt lösöre, be-
stående av en tandborste, två lindrigt re-
na kragar samt några andra lyxartiklar,
ur nummer 8 i logiet, där jag bott sedan
en månad tillbaka, och på vars skamfilade
kommod jag lika länge ätit "svart svin-
mat ur en hämtare" från italienaren Cel-
lini's osteria tvärs över gatan. Den snöp-
liga sortien harmade mig, ty jag var icke
skyldig den lille mannen med det stora
namnet en cent, men han hade törhända
listat ut, att det var illa ställt med min
kassas metalliska tillstånd — hela min
mot lyxans skinn taktslående förmögen-
het uppgick till tjugo cents — men den
mosaiske trosbekännaren hade ännu icke
fått hand om silverrovan, så att det var
ännu för tidigt att ropa: all's todt! — —

Åskdunder hördes i fjärran, och jag såg
att himlen var jämmulen. Jag skynda-
de in i staden. Trafiken på boulevarder-
na började gå i raskare tempo. Arbetsåk-
donens kuskar spände upp jätteparaplyer-
na på bockarna. Spårvagnarna dånade
förbi med full last. Nu föllo de första
tungta regndropparna. En skarp zigzag-
blyxt avtecknade sig mot den stålgrå
molnväggen i väster, och så galopperade
böckarna! Himlafönstren öppnades för
ett störtande regn.

Få steg från mig hängde en herrekiperings rödrandiga markis nedfälld, och jag sprang dit. Autos susade förbi med otillätlig hastighet. Man kämpade som för livet för att komma in i en omnibus. På boulevardens asfalt stod vattnet tums högt, och det forsade i rännstenarna. Åskvädret tilltog i våldsamt. Jag såg in genom den blankpolerade butiksrutan. Lysande sidenkravatter i alla spektrets färger samt bländvita västar nästan fyllde det stora fönstret. Plötsligt kände jag en hand läggas bakifrån på min axel, och en mjuk röst sade på engelska:

— Kom in, min gode man; mr Palmer önskar ett samtal med er. — Och icke litet förvånad gick jag in i butiken.

En korpulent gentleman pustade fram till mig. Kyrkängelskinderna skeno, pepparkornsögonen plirade, och från en eldröd näsduk i bröstfickan vällde en våg av den guldgula Eau de Parmas. Han slog mig vänskapligt på axeln och skrockade:

— Ni har gjort er lycka, unge man, och jag lyckönskar er ur djupet av mitt kommersiella hjärta.

Till ytterlighet häpen stammade jag någonting om att jag icke förstod och att jag för tillfället befann mig i en situation, då man vanligtvis icke är upplagd för skämt.

— Unge man — log mr Palmer och pekade på min halsduk — här är det icke fråga om att skämta; nej, vi skola tala allvar! You are a bright young man. Stod och såg på er genom rutan. Ni har dubbelvikt krage från Clarett Perabody & Co. — a good collar, ah! — och så har ni spännhalsduk! I bet — i morgon dag skall halva St Louis' clacks ha dubbelkrage med spännhalsduk. Praktiskt — you are all right, mr — — — your name, please! Er idé är god, vad skall jag betala för den?

Jag hade hämtat mig så mycket från min förvåning, att jag insåg, att det var bäst att smida, medan järnet var varmt; och jag begärde, fräckt nog, 1,000 dollars.

Mr Palmer fick icke slaget; han endast log.

— 1,000 dollars, det är alldeles för mycket; men 50 skall ni få. Men bara på ett villkor, och det är, att ni mellan åtta och elva i kväll sitter här i fönstret och demonstrerar er nya metod. Do you accept?

Naturligtvis slog jag till; och en timme senare satt jag på en taburett bakom den skinande rutan i firman Palmer, Palmer & Co:s herrekiperingsaffär och visade tusen och åter tusen synbarligen livligt intresserade medborgare, från den hyperelegante vivören till den i paltor höljde strykaren, att det åtminstone för mig icke stötte på oöverstigligen hinder att använda spännhalsduk till dubbelvikt krage.

Klockan 11, när affären stängdes, lämnade kassören mig de utlovade 50 dollars, och följd av mr Palmers välsignelser absenterade jag mig. Utkommen på gatan fick jag en idé: jag hade ju mynt, och världens märkvärdigaste Fenix-stad, Chicago, som alltid övat stark dragningskraft på mig, låg ju icke så många hundra mil från St Louis. Varför icke förvandla en del av mina lätt förvärvade slantar till en biljett? Det var en bra idé, tyckte jag. Och jag kastade mig upp i en spårvagn och for till Union Depot — huvudstationen.

Niggern i luckan log med munnen halvvägs till öronen, när han fick femtilappen i sin hand.

— Det där är ju bara en reklam för en tobaksfabrik! — skrattade han.

Det var, som om jag fått en sjungande örfil.

— R-e-k-l-a-m! — stammade jag; och så berättade jag min historia.

— Go to hell! — väsnades den svarte, när jag slutat, och slängde igen luckan.

En konduktör hojtade:

— Tåget till Chicago går om fem minuter.

Visst hade den kolorerades upplysning gjort mig modfälld, men jag tänkte alls icke på att kasta mig i Mississippin.

Plötsligt kom jag att tänka på, att en så mager och vig person som undertecknad nog skulle kunna ligga under en järn-

vägsvagn. Och i ett obevakat ögonblick lyckades jag komma in genom den gallergrind, som man måste passera för att komma till det väntande tåget. Och i ett annat ögonblick smög jag under bagagevagnen och kröp upp i en av de stora korgar, som hänga under alla amerikanska baggage-waggons.

Lokomotivets klocka begynte klämta, och tåget gled ut i natten. "Je suis sauvé", tänkte jag och drog en lättnadens suck.

I korgen fanns bland annat en present, som jag svepte mig in i, ty natten var kall, och det drog obehagligt. Snart sov jag med samma välbehag, som om jag legat i en ejderdunsbädd i något av Waldorf-Astorias lyxrum; och jag vaknade icke förrän vid Southwark, en station, som ligger fyra miles från Chicago. Jag kände mig nu utvilad, men som magens krav icke blivit tillgodosedda på åtskilliga timmar, längtade jag efter någonting mellan tänderna. Nå, komme jag bara helskinnad till Chicago, så — — —

Jag kröp in under den härliga presenten och studerade terrängen. Över mig vagnstaket och under mig en grusbotten med två blankslipade skenor.

Det började dagas — — och till vänster såg jag bolmande fabrikksskorstenar, skyskrapare, torn, jätteaffischer, arbetarekaserner, brädgårdar, vattentorn, gasverk, villabyggnader, trädgårdar, parker — — —

Vi hade tydligen icke många mil till Chicago.

Farten minskades — — en gäll visselsignal — — och det långa tåget stannade med en så häftig ryckning, att jag var nära att slungas ur korgen. Försiktigt, för att ej åstadkomma något buller, kröp jag ned på marken; och just som tåget åter satte sig i gång klängde jag upp på en av personvagnarnas fotsteg — och så utan försagdhet in i vaggonen. Än en gång hade lyckan stått mig bi.

Lyckligtvis var passagerareantalet stort, så att jag hade all utsikt att undgå att bli uppmärksamrad av konduktören. Jag sjönk ned i en av de bekväma plyschsof-

forna och sökte se obesvärad ut. Fyra gentila herrar till vänster om mig hade slagit upp den fällbara bordskiva av flätad rotting, som finnes mellan sofforna i de mera komfortabla amerikanska vagnarna, och två och två spelade man hasard; det rörde sig om betydande summor, och framför sig hade var och en en liten hög guldmynt.

Stämningen steg... steg. De handmåladde korten flögo; spänningen lästes tydligt i de slätrakade ansiktena, och då och då hämtade man styrka ur grön likör, som serverades i präktiga kristallglas. Att spela om pengar är i lag förbjudet i U. S., vilket faktum emellertid icke hindrar, att åtskilliga bland dem, som makten harva där i landet, äro mäktiga ivriga money-players; och borgmästaren i Newyork kan sitta i sitt ämbetsrum och nicka över till hasardspelarna i den beryktade klubben Electa mitt emot.

Tåget brusade förbi Chicago Steel Works, där tusentals arbetare tråla från 5 på morgonen till 7 på aftonen med en genomsnittsavlöning av 10 dollars i veckan, den av Zorn porträtterade Deerings storartade fabriksanläggningar för tillverkning av skördemaskiner, samt Wheelers väldiga brädgårdar, där jag några månader förut arbetat som assisterande hyvlare.

Konduktören kom och gjorde passage-rarna uppmärksamma på, att resan närmade sig sitt slut. Kort, mynt och flaskor försvunno hastigt och lustigt. Dörrarna slogos upp och tidningspojkar stövlade in med sina packor. Den matfriske bigamisten och mångmördaren Hoch, som i långa månader varit ett samtalsämne över hela unionen, skulle hängas på förmiddagen; en Harvard-professor menade, att orsaken till den norska revolutionen mycket väl kunde sökas i kung Oscars intresse för Darwins teori om människans härstamning; Rockefeller hade höjt fotogenpriset efter att dagen förut ha donerat till ett museum; prinsessan Alice Roosevelts trossseau saknade motstycke på denna planeten; polischefen i Newyork hade be-

känt att han sedan tio år tillbaka av bordellinnehavare och slavhandlare tagit muttor, uppgående till flera miljoner dollars; järnvägs magnaten Harrimans vidlyftiga äkta hälft göt kostliga essencer i badvatten; miss Hetty Green hade femtiofyra toaletter, den ena elegantare än den andra; presidenten hade utkämpat en vänskapsmatch med en negerboxare; en metodistpastor i South Carolina ägde en papegoja, som kunde rabbla upp delar av Jobs bok, och krigsminister Tafts äldste son ville promptly välja till livsledsagarinna en Washington-kurtisan.

Konduktören fick plötsligt ögonen på mig, och jag önskade mig så liten, att jag kunnat smita genom ett nyckelhål, men tyvärr undgick jag icke en dylik metamorfos. Breddbent, myndig och med ett försmädligt leende kring den snusbeströdda munnen, ställde han sig framför mig. Jag var således fångad.

— Ticket, please! — lät han. — I s'ppose you got a ticket?

— Certainly, sir, certainly, but — — —

Naturligtvis ville jag icke giva mig utan motstånd, och därför började jag gå på jakt i väst- och byxfickorna efter en biljett, som icke fanns.

— Ticket, please! Hurry up! Ticket, please! — hånade den sakramenskade människan.

Då genomförs min hjärna av en luminös idé — — — och ur kavajens bröstficka drog jag upp ett gentilt visitkort, som jag en gång i min lyckas dagar fått av en mycket bemärkt man: presidenten för Chicago—St Louis-banan, f. d. guvernör David R. Francis.

Konduktören ryggade tillbaka, som om jag hotat honom med en sexpipig.

— Ex-c-u-s-e m-e s-i-r! stammade han. gjorde honnör och försvann in i nästa vagn.

— Det där gjorde ni bra! — skrattade en glasögonprydd gentleman. — Mitt namn är Butter; Butter & Son, Chicago avenue. Trevligt att göra er bekantskap! Nationalitet? Jaså svensk! Har alltid tyckt bra om svenskarna! Kommer ni utför

nå'n gång, så sök upp mig, så — — —

Han skakade hand med mig och gick.

Tåget rasslade över Calumet-bron och in på Northwesternbangården och några minuter senare gled det in under stationens mäktiga glasvalv.

Den breda perrongen var fylld av människomyror, och där var ett larmande och påträngande utan like. Poliskonstaplar med battongen i högsta hugg hotade att arresteras envar, som icke ville draga sig tillbaka och bereda plats för passagerarna, som nu svärmade ned ur vagnarna. Tidningspojkar, som klättrat upp för de många kandelabrarna, skreko ut namnen på svenska, tyska, ryska, engelska, franska och böhmiska blad; en clown på väldiga styltor lät reklamkort för en firma, tillverkande "världens bästa och billigaste såpa", virvla ut bland mängden; silvertungade representanter för skandinaviska boardinghouses lockade med metallplåtar, bärande inskriptionen: "Agent för svenskar, norrmän och finnar. Följ honom! Akta er för bedragare"; italienska och polska skoputsare gastade genom pappmegafoner, att de ville betjäna en för fem cents; glädjeflickor hälsade oss välkomna på sju, åtta olika språk, och brännvinsbasar lovade bära ens effekter över halva "Drottningen av Michigan" för en spottstyver. En stor grön papegoja satt i en glänsande bur högt uppe o. skrek ideligen: "Rectors tea, Rectors tea!" För denna i sanning originella reklam betalade "Rector Peabody & C:o, tea merchants and owners of Ceylonplantations and with branches all over the world", den nätta summan av 10,000 dollars pr år, vilket man jämte en hel del annat rörande firman fick veta av en negerbyting, som gungade i en trapez strax under buren.

— Very good, indeed! — gäspade en blaserad engelsman och slängde sin monokel till ögat; i nästa sekund gjorde han en blixtnabb helomvändning och grep efter en sluskigt klädd individ, som stuckit en hand i brittens bakficka.

— Damn it! — rasade engelsmannen, när den mystiske slank undan, hal som en

ål, och försvann i mängden. — You stinking, abominable, execrable yankees! I hate you, I hate -- -- --!

Fem minuter senare befann jag mig i min gamle vän yankeepennfäktaren P:s wigwam, och under en lukullisk bohème-frukost slog tidningsmannen näven i bordet och svor vid den i den himlastormande humbugens land allena saliggörande dollarn, att han skulle "ta ledigt från klockan elva" och förlusta sig i mitt sällskap, något, som jag sannerligen icke opponerade mig mot.

*

Vi stiga upp i en automobil och gunga över Northwestern-bron — en bridge, som dagligen trafikeras av vid pass 1 miljon fotgängare, 75,000 arbetsåkdon, droskor och autos samt 2,500 spårvagnar. Bron, som byggts av Chicagos svenskfödde stadsingenjör John Ericson, är av stål och vilar på sexton kolossala granitpelare. Över våra huvuden ha vi den ävenledes av Ericson byggda luftbanan, vilken anses som ett litet underverk. Å ömse sidor se vi delar av jättestadens hamn. En lövsmekad ångare lägger just ut; på däckat myllrar det av festklädda människor, som skola fara till lilleputstaden Soo City, dit giftaslystna ekonomiska par pläga styra kosan för att knyta hymens band, ty där kan man inträda i det äkta ståndet utan lincense, som i det materialistiska Chicago kostar 2 dollars.

Vi rulla vidare, några hundra yards, och framför oss utbreder sig Michigans fiskmarket, där det vimlar av köplystna från tidiga morgonen till sena kvällen.

Nu svänga vi om "Louis Corner", uppkallat efter den myntstinne hotellieren Frank P. Louis, vars största lunchrom är beläget därstädes. Enligt den för en främling, som vill studera Chicago, outhärliga Pearson's guide saknar Louis cornerlunchrom motstycke i den civiliserade världen. Över 1,000 gäster kunna betjänas samtidigt, matsedeln upptager ett 100-tal olika rätter och gånymederna äro 400 till antalet. Mr Louis, som för tio år sedan

kom till köttpackarmetropolen som en tramp och utan en cent på fickan, har 15 first class lunchrooms in the city of Chicago, och dessa servera sammanlagt per dag cirka 196,000 koppar kaffe och té, 250,000 smörgåsar, 300,000 stycken pie, 50,000 portioner pork and beans, 95,000 ham and eggs, o. s. v.

Min vän har tagit fram en blocknotes.

— Plikten kallar — säger han; och reservoarpennan börjar arbeta.

Auton stånkar in på State street, den förnämsta affärsgatan. Till vänster: Masonic Temple, de 15,000 Chicago-frimurarnas palats. En verklig mammutbyggnad: 23 våningar hög. The top floor disponeras av de sammansvurne; de övriga 22 etagerina inrymma butiker och kontorslokaler, och om jag icke minnes alltför orätt äro ett 300-tal olika branscher inom affärsvärlden representerade i denna moderna himmelskravsare.

Vårt åkdon bullrar vidare. Där ha vi den stora klädesfirman The Hub, som levererar varor till stadens många snobbar, där ligger Bugs juvelerareaffär med lyxartiklar till ett värde av flera miljoner. I själva försäljningslokalerna finnas såväl manliga som kvinnliga detektiver, och salesmen och salesladies äro beväpnade, de förre med brownings, de senare med små battonger, som hänga i en ögla under det stora förklädet.

För någon tid sedan krossade en förrymd tukthusfånge mitt på ljusa dagen ett av de stora skyltfönstren och nappade till sig ett par briljanterade guldur och ett diamantcollier, och innan de utanför stationerade ushers hunnit hämta sig från sin förvåning hade den oförskämde tjuven kastat sig upp i en väntande automobil och försvunnit. Det skulle icke förvåna mig det ringaste, om den där gynnaren nu sütte som bankpresident eller något annat stort! — Och det är icke många dagar sedan, en elegant ung man kom in i butiken och med förbluffande fräckhet stoppade på sig ur, broscher och ringar; men honom gick det illa, ty han fick ett så så kraftigt slag av en battong,

svingad av en muskulös girl, som var champion i en athletic club, att han tappat koncepterna, och så handklovar på skälmen. Detta inträffade en eftermiddag, och de större tidningarnas midnatts-editioner redogjorde i spaltlänga, med den duktiga kvinnans porträtt illustrerade artiklar för händelsen. Och the girl fick friare en masse, men hon vände alla ryggen. Nu är hon emellertid gift med en berömd professor vid Yale University, och herrar reporters, som ha skyldighet att veta allting, säga, att hon är mycket lycklig.

Få steg från den Bugska affären ligger den världsbekanta firman Marshall Field & C:os fjorton våningar höga byggnad, där man kan köpa så gott som allting. Man kan göra sig en föreställning om, hur betydande denna affär måste vara, då man hör, att grundläggaren, som dog här-omåret, efterlämnade 150 miljoner dollars. Nu drives "this splendid business", som Chicagoborna kalla M. F. & Co., av en sonson till gubben, a smart young man, som fått i sitt perukprydda huvud, att han skall ha ökat förmögenheten med dubbla nyssnämnda summa, innan man bär bort honom till släktens magnifika marmormausolé på den lilla täcka holmen i Guaceland Cemetery, penningaristokratiens kyrkogård. Av Pearson's guide framgår, att firmans 7 departement förestås av lika många superintendenter, var och en med 15,000 dollars årslön, att kontorspersonalen uppgår till 250 personer, att 1,500 män och kvinnor ha stadigvarande sysselsättning i försäljningslokalerna, att ett 100-tal huvudsakligen svenska ynglingar svara för renhållningen inom etablissementet, att stallen har 300 hästar och vagnsportarna 400 åkdon av skilda slag, att 50 elevatorboys manövrera de 36 person- och 14 varuhissarna, att huvudkassören varje onsdag utbetalar över 175,000 dollars i löner, att — — —

The Public Library! Biblioteket, som ligger med front åt Michigan, är ett sannskyldigt arkitektoniskt mästerverk, och inom dess granitväggar hysas bokskatter

av enormt värde. Böckernas antal närmar sig den andra miljonen. I newspaperavdelningen finnas tusentals olika tidningar och tidskrifter från hela den s. k. civiliserade världen. Sverge representeras här av Stockholms Dagblad, Dagens Nyheter, Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning, Ord och Bild, Idun, Strix, Söndags-Nilsse och Hvar 8 Dag, och den svenska bokavdelningen, över vilken tryckts en särskild katalog, är över 1,500 namn stark. Främst kommer, som sig bör, Strindberg med icke mindre än 78 arbeten.

Mitt emot bibliotekets västra entré ha vi Montgomery Wards komplex i sjutton våningar. Denna firma, en av de största i U. S., tillverkar korta varor, en armé på 3,500 provvryttare är ständigt på krigsfot för att skaffa avsättning åt bolagets artiklar, och i fjor slukade befordringen av årskatalogen, diger som en postilla, till agenterna icke mindre än 50,000 dollars.

Michigan avenue, den fashionabla, exklusiva Michigan avenue! När man kommer från norr har man på höger hand Chicagos monumentala Art Museum. Den europeiska avdelningen i museet, som är av tämligen färskt datum, är den absolut dominerande. Alster av Zorns, Carl Larssons, Schultzbergs och några andra svenska målares konst ha samlats i en särskild liten sal. Utanför huvudentrén ha uppställts tvänne kolossala bronslejon, gjutna av kanoner, som spelat under den stora ofredens dagar. Äkta amerikanskt!

Och så ha vi Auditorium, ett av landets största och elegantaste hotell, på vilket t. o. m. en så kinkig herre som John Forsell icke har något att anmärka. Det är emellertid icke de härliga rätterna och vinerna och de präktiga resanderummen, som gjort Auditorium, känt i alla världsdalarna — nej, det är den teater, byggnaden innesluter, en sannskyldig giant-theater, vilken med sin salong, som har nära 5,000 sittplatser, länge betraktats som "the biggest in the world". Här gastera Conrieds ryktbara operasällskap med Caruso, Conradin, Melba och andra kory-

féer; här gå i regeln det stora Svenska Nationalförbundets midvinterfester av stapeln; här uppträda buktalare, mormonapostlar, negerkomiker, magdansare, andebesvärjare och Barnum-abnormiteter; och här ha Lundqvist, Forsell, fru Hellström, Sven Hedin, Rosa Grünberg och Emma Meissner entusiasmerat tusentals landsmän.

Automobilen för oss längre söderut.

Min vän har stoppat sin blocknotes i fickan.

— Nu är jag klar! — säger han belåtet leende. -- Vet du, vad jag skrivit? Jo, en skildring av en lyktfest på Canale Grande i Venedig. Vem tusan har varit i Venedig; men chefen ringde på mig i går morse och sa': Mr P., sa' han, gör en italiensk skildring till morgonnumret; ni vet, att italienske kronprinsen kommer hit och — — —

Nå — här är den! Man vill ju inte gärna riskera sitt avsked i de här dåliga tiderna. Se till höger! Där ser du den röde tidningsfurstens Hearsts miniatyrkopior av Vita huset. Inredningen är beyond competition. Här lever man, som vore vardag den sista. Allt vad Chicago äger stort inom konsten, litteraturen, politiken och journalistiken samlas här. Champagnen flyter i strömmar, på de gröna spelborden ligger högar av guld, man diskuterar X:s senaste tavla på Parisersalongen och Y:s uppseendeväckande börsroman, som utgått i en upplaga av 1/2 miljon exemplar; och man planlägger politiska fälttåg mot trustar, järnvägsbolag och banker, och efter the supper går man ut i de härliga trädgårdarna och talar om amour och toaletter och kapplöpningshästar med de kokettaste kurtisaner, som pladdrat i en amerikansk garden.

Och där ser du dermatologen Pratts villa i schweizerstil. En dermatolog är en mäktig smart individ, som inbillar stackars godtrogna medmänniskor, att han kan släta ut gamla mormors rynkor och göra ansiktet ungt och fraicht, som i den härliga backfischåldern; att han kan modellera öron och näsor och fingrar och

tår av samma förstklassiga material som Vår herre; att han kan göra näsor, som växa snett, och halva och trekvartsöron all right igen; att han kan få kvinnohår att bölja ända ned till anklarna, och mustaschembryon att antaga lika imponerande proportioner som Daniel Fallströms knävelborrar; att han kan förvandla en flodhästmun till en körbärstdito — kort sagt, att han kan trolla.

Doktor Pratt har trots sina tvetydiga manipulationer — eller kanske just därför! — en betydande praktik. Humbugsmakarens argaste konkurrent är en svensk, en hälsingborgare till och med, som diskade i en usel restaurant, när han fick infallet att etablera sig som skönhetsläkare. Han har mottagning i samma hus som Pratt, och det lär gå bra för honom.

Jag antar, att du sett lyxautomobilens därborta. Det är den extravaganta mrs Pratts, och såsom varande reporter för Chicagos modernaste tidning vet jag, att den är införskriften från Paris och tip-top. Elektriskt ljus, svällande sidenkuddar, smyrnamattor, speglar i brännförgyllda ramar, toalettartiklar med mycket silver, necessärer med smink, pomador, parfym, migränpulver och — — —

Det sevärdas börjar tunnna av, och ingenting av mera intresse erbjudes förrän vid Colosseum.

Colosseum är världens största cirkusbyggnad, på vars fyra arenor Barnums, Ringling Brothers och Hagenbecks horder bruka tumla om, och när manegens barn icke ockupera den väldiga byggnaden, då kan den möjeslystne där få vara med på politiska meetings, idrotts-, boxnings- och skönhetstävlingar, maskerader och basarer, jättekonsorter o. s. v.

Klockan slår åtta i Title-and Trust Company's torn.

— To Tribune! — kommenderar P., och automobilen svänger in på 12th street.

Några minuter senare stannar åkdonet framför Tribunes palats på Washington street.

— Kvarten före elva kommer du upp på redaktionen — — och se'n ta'r vi en cab

till Deabornfängelset. Hoch dinglar i galgen i dag; och det är, vid Jupiter, inte var dag man kan bjuda en svensk kollega från Sverige på "execution dinner", som det heter. Good bye!

*

En sandwiche-man, som red på en mulåsnan med eldrött schabrack, stack till mig ett prospekt från "Mason Buona & Co., Largest Matrimonial Agency and Introduction Bureau in the World and the Only One indorsed by Press and Public and patronized by Royalty. Clients and Representatives in every Land. Main Office: Ohio Block."

Min journalistiska vetgirighet drev mig dit. En rigger, som svårligen kunnat vara anskrämligare, och vars rödkantade ögon befunno sig i olycksbådande rotation, log med sitt tandlösa ginungagap halvvägs till de ringade öronen, när han fick se mig; och så drog han åt sidan ett tungt plyschförhänge.

— This way, mista; this way, please!

Jag stod i en rektangulär sal med gips-cupidoner i alla möjliga och omöjliga ställningar, Venus-figurer, stjärnbaner, Rooseveltts konterfej och en stort tilltagen karta, där en herostratisk samhällsförbättrerska i pincenez och divided skirt redogjorde för äktenskapsmarknaden under Teddys regering. I fonden reste sig en tribun och på denna gestikulerade och hoverade sig en redingot-herre, som, så ofta tillfälle därtill gavs, borrhade sin starkt utvecklade nasus ned i en dimblå agapantus på vänstra uppslaget. Alldeles som de svaga erotomanerna i Söderbergs novelletter för sed hava.

Trots den jämförelsevis tidiga timmen hade mannen en publik, som uppgick till ett 50-tal personer, samtliga representerande det s. k. otäcka könet: gamla och unga, tramps och eleganta, snusätare och gum-tuggare, missbildade och formellt oklanderliga, parfymdoftande och stallstinkande. Det var en skön samling; och mina tankar tusenmilade hem — hem till våra karrikatyristers primas, som väl vid

det här laget låg med Kalle Andersson och prässade sin härliga "Hellas" i det kokande Ålands hav.

Han på estraden :

Every complexion, color of eyes and hair and variety of stature are represented. Thus we have: a handsome blonde of unblemished reputation, worth 2,900 dollars; a pretty black-eyed Southern lady, well educated and refined, worth 18,000 dollars; a buxom, pleasant, matronly German lady, with good business tact, a widow, worth 11,000 dollars; another widow, young and very pretty, no children or near relatives, English-American parentage, well educated, has 2,600 dollars. Another very tempting offer is a young lady, the daughter of a successful miner and cattle breeder (now dead); she is tall and Juno-like in appearance, has a most amiable disposition, and will make any man a splendid wife. Another pretty school teacher, a native of Boston, who has saved quite a sum of money from her earnings and is alone in the world, has a very affectionate nature and is looking for a good gentleman for a husband, whether he has money or not. A handsome brunette, age 30, a widow, with one child, reputed to possess considerable means left her by her husband, a Chicago business man. A handsome Scandinavian lady, 31 years old, speaks three different languages, worth about 11,000 dollars; respectable, educated and refined. A Southern heiress, with property worth about 17,000 dollars, left her by her uncle; she does not claim to be handsome, but has other compensating advantages. Also there has registered with us a middle-aged French lady, a singer and music teacher, well educated, worth 22,000 dollars. A German maiden, born and raised on a farm, owns her own farm and cash amounting to 12,000 dollars, and these are but a few, taken as they are entered upon our books.

Han pauserade och insöp med synbart välbehag den dimblå agapantusens doft; så:

Have you been unsuccessful in your

search for a life companion so far? Try us and see if your luck don't change.

We do business with thousands of people all over the country, and if we did not live up to our agreements we would not be in existence to-day.

If you are desirous of marrying a lady of wealth, there are many of them. There are many others besides them, and there are thousands of wealthy widows in this country who would marry again.

Miss Helen Chittenden, of Columbus, Ohio, worth 1,000,000 dollars, one of the season's debutantes, married Edward Zeigler, a bill poster and saloonkeeper's son. Mrs. Minnie Litaker of Concordia, N. C., worth millions, married George Adrey, a candy maker. Mrs. Frances McFarland, a handsome and prominent society lady of Wapakoneta, Ohio, a rich banker's widow, married John F. Crowder, a common porter. Mrs. Gandin, a Woodcliffe, N. J., widow, worth 17,000,000 dollars, married Bernard Eliza, a tinner. Mrs. Mary N. Schudder of San Francisco, worth 500,000 dollars, married M. P. Walker, a struggling insurance agent. Miss Maud Umbrage of Muncie, Ind., worth 240,000 dollars, married Fred Gordon, a poor mechanic. Mrs. Rose Lally of San Francisco, worth 250,000 dollars, married Charles Ostwald, a hotel waiter. Mrs. Georgia R. Nordholt of Los Angeles, Cal., worth 100,000 dollars, married Henry Bently, a poor German coachman. She died and Bently married Mrs. Honora Townsend of West Berkeley, Cal., worth 300,000 dollars. Edna Schmidt, daughter of K. G. Schmidt, the millionaire Chicago brewer, married Ernest Wahl, a coachman. Mrs. Hopkins of San Francisco, worth 70,000,000 dollars, married Edward F. Searls, a poor man. Miss Celeste M. Phelps of Philadelphia, age 78, worth 1,500,000 dollars, married Dr. Ashton Buchanan, age 33. There have been thousands of smaller ones we cannot mention on account of lack of time, but we will add that nothing is impossible to those of matrimonial tendencies.

A registration-fee of 5 dollars is charged,

that entitles you to as many introductions and lady-correspondents as you may desire until you are married. Take a chance, gentlemen!

En flintskallig gammal herre med hackhosta, darrande händer och av hänförelse lysande ögon anförtrodde mig, att hans fasta föresats var att prova Mason's, varor. Han hade varit gift fyra gånger och olyckligt every time, men fredsdomare Watson på Van Buren street hade kommit med det bekanta halmstrået och räddat honom. Den första livsledsagarinnan var hela förlovningstiden igenom söt och rar och älsklig; och när hennes aristokratiskt smala händer berörde hans kinder, genomströmdes han av obeskrivbara känslor. Mer än en gång tycktes det honom, som lekte miljoner goda änglar på silversträngade lutor, som sjönge höjdens främste tenor hans dyrkades lov, som fylldes han torftiga kammare av violdoft och fåglalåt och välgångsönsknningar från Schnurrbart-Wilhelm och Lille far och La France och den gamla draken i Peking. Men hur länge var Adam alone, quite alone i paradiset! Redan dagen efter bröllopet fick han — min gamle gentleman, förstås — en kopparkastrull i bakhuvudet och — — —

Agapantus-karlen klappade tre resor i händerna, och från höger och vänster intågade på tribunen åtta strålande vackra unga damer.

Ett sorl av jag vet icke vad drog genom salen, och den gamle herrn med de fyra olyckliga äktenskapen började nickande och blinkande och trutande ut med de spruckna läpparna, förpassa smällande slängkyssar till skönhheterna, som under fnissande och ögonrullande ställde upp sig på ett led.

The Juno-like one, vars kroppsliga behag verkligen fönefölo first class, smålog på vänstra flygeln, och på den högra ormade sig en snitsig Gibson girl i cowboy-habit, som klädde excellent. De övriga damerna vero alla i tenniskostym.

Det vackra gardet kommenderades i giv akt. Gubben, som åstundade den fagra Juno, suckade i sällskap med en

luggsliten clerk-typ, som likaledes var verliebt i den svällande, och viftande energiskt med en solkig femdollarsedel.

— Thank you! — lät agenten och fångade med tillhjälp av ett långt bambuspö, som hade en gripande apparat i ändan, the old mans offer på det evigt kvinnligas altare.

— Your name and address?

— Samuel L. Gampers 117 East Vivensey Boulevard — stötte den lycklige fram med blicken bönfällande fästad på Juno.

Namn och adress annoterades i en diger kontorsbok och vederbörande lovade med hand och mun, att han skulle göra allt vad i hans förmåga stod för att klienten skulle bli den lyckligaste bland dödlige.

De luggslitne inledde underhandlingar med någon om ett lån på en vecka, men det gick inte. Gardisterna började dansa till tonerna av ett positiv, vevat med frenesi. Snabeln insöp agapantusdoft. Den gamle, som skulle bli så säll, stod, omringad av spekulanter, som skrattade och klappade om honom, och njöt grandissimo av Junos praktfulla corpus. Den hiskligt fule negern stack in huvudet och grinade som en solvärg. Men ingen viftade med money, och varken damernas höftgymnastik, ögonkast och vad-demonstration eller pratmakarens glorifierande av äktenskapet förmådde sätta liv i spelet; det var uppenbarligen slut med kommersen. Och detta bedrövlige sakernas tillstånd gjorde "conferenciern" så upprörd, att han tappade huvudet och begynte bombardera oss med glosor, som av lätt förklarlig anledning icke kommit med i Websters. En salva av minst lika mustiga tillmälen sändes mot honom — — och snart var salen skådeplatsen för en vild batalj, i vilken positivets "If I was the man in the Moon" var krigsmusiken och ungmörnans skrik representerade det i varje drabbning obligatoriska krigstjutet.

Handgemänget antog allt obehagligare fysiologi, och jag sände gång på gång sympatiens brevduva till den stackars agenten med stenar rörande kondoleanskrivelser. Då inrullade den fetaste Pat-

konstapel, jag till dato skådat; och han svängde battongen och hotade med sex-pipingen och kindpustade den av fasa nästan vit vordne svartingen, som han släpat med sig; och härunder dokumenterade han sig som en sådan massproducent av de hiskligaste svordomar, att jag kom att tänka på de stunder, då jag, ett nummer, dryftade religions-filosofiska spörsmål med 3½ proc. av Kungliga Norra Skånska Infanteriregementets officerskår.

— Police, police! — skrek någon, och som de amerikanska blårockarne äro märkta fruktade, avblåstes striden så fort sig göra lät

Agenten och tre kandidater hade så illa tilltygats, att till och med Pat kände medlidande med dem, och även Samuel Gompers var i mindre god disposition; han låg och gnisslade i en vrå, och icke ens anblicken av den förföriska junoniska, som baddade den slagne hjältens panna med aqua destillata, kunde komma honom att le. (Han repade sig emellertid snart nog, men kärlekselden hade slocknat.) Men fläckorna voro all right, om man undantager att deras toaletter derangerats.

Den digre drog så fram en flottig anteckningsbok och hieroglyferade under vidare förbrukande av hårda ord våra namn och adresser; och medan the girls tågade åstad med den suckande och stönande agapantus-individen i en trasmatta och det exekrabla positiv-vidundret vändades någonting ur "The merry Widow", gick ridån ned.

Den eller de, som till äventyrs skulle intäga en Thomas-ståndpunkt gentemot äktheten av denna skildrings excess-scener, ber jag att få hänvisa till protokoll nummer 1,789 i Chicago-polisens Bang street-arkiv. Löjtnant O'Connor har nycklarna om hand, och träffas detta subjekt varje dag mellan 10 och 2 på Britt's bar, 367 Echo boulevard, där han, omgiven av bukiga buteljer och bottenföckar älskande god boys, sköter sin lukrativa befattning. Och hälsa honom från mig och säg, att jag ännu anser honom vara den största av alla

stora amerikanska kanaljer, jag bekikat genom mina guldbågade.

En soignerad herre promenerade boulevarden fram. Plötsligt syntes i rött och grönt på hans bländvita skjortbröst: Tom is the only honest hat-dealer! The electric man gjorde stor lycka, och massor av pojkar svärmade, hurrande och visslande, omkring honom. En annan reklammakare puffade för ett slags björnskinshandskar, som humbugsmakaren Walter Wellman, Nordpolsåsnan, som han vanligtvis tituleras därute, rekommenderade, och en hel liten armé newsboys med flöjtblåsande typografer i spetsen vrålade en sång med följande refräng:

Stand up for William Randolph Hearst
and for "Evaminer". *

Varje gång man kom till omkvädet avskötes revolverar, vilka, märkvärdigt nog, icke voro skarpladdade. En djärv poliskonstapel, som ingrep mot ofoget, blev slagen i gatan och sparkad.

Från Beppo's bodega kom Jacob Bongren, "Svensk-Amerikas ende verkliga skald", den store C. J. L. Almqvists son till vänster, den blide Jacobus, som gör sina populära visor under färden på höjdbanan mellan diktartjället och den tidnings redaktion, vars chef han är. Han slet av panaman och torkade pannan med en blommig näsduk, stor som ett babylakan, och muttrade över värmen, som var så tryckande, att vederbörande kommander ut den kommunalarbetarekår, som har till uppgift att ägna av solsting träffade den första vården.

Det blixtrade åter till i bodegans svängdörr och ut pustade den robuste rimsmidaren, cellisten och vinkännaren Ninian Wärner med färgglada ballongkinder och något blåanlupen nasus och skrudad i en habit, som förvisso skulle skrämt slaget på Söderbergs redingoteleganter — dessa anemiska subjekt på vilkas sköldar läses Wilde's: "I am a flaneur, a dandy, a man of fashion". — — — — —

---

* Chicagos största tidning, som utges sex gånger om dagen.

Vi voro väl femtio tidningsmän i Dearborn-fängelsets dödskorridor, där vi anvisats platser i bekväma rottingstolar. Korridoren, belägen i andra våningen, har på ömse sidor celler, vari till döden dömda brottslingar sitta inspärrade. Ungefär mitt i gången var galgen rest.

De elektriska lamporna i det höga, välvda taket blinkade — —. En galonerad vaktmästare tände en glödlampa på journalisternas bord och lade fram en bunt papper och en del fountainpennor — förvaltningen är artig mot pressen. En av de dödsdömda sträckte handen genom cellgallret och knöt den mot oss, och så utslungade han förbannelser, så att det eka-de i valven, men när en vaktare skyndade till, fann han för gott att lägga band på sig. Tidningsmännen samtalande dämpat och kastade då och då ner några ord på blocken.

Jag satt bredvid en fransman. Den svartmuskige lille mannen, som anförtrott mig att han skulle referera sin första exekution, var så nervös, att han darrade från ovan till nedan. Han skrev och skrev, men pennan gjorde blott hieroglyfer, och en gång föll den ur hans hand.

Plötsligt blev det tyst i korridoren. Steg hördes i gången, som från the death chamber — den lilla kammare, vari den till livets förlust dömda vistas timmen före avrättningen och där han intager sin sista måltid — leder till galgplatsen. Stegen kommo närmare — — det var överfångvaktaren. Han var i stor uniform och höll över ena armen delinkventens vita kappa och mössa. Han lade ifrån sig persedlarna och vände sig till oss.

— Hats off, gentlemen! — kom det med myndig stämma, och hattarna strökos genast av.

Några försenade läkarekandidater med instrument i läderfodral kommo insmygande genom en bakdörr. Den ene såg förskrämd ut, den andre log cyniskt.

Fyra extra sheriffer följde efter överfångvaktaren. De lyfte ned snaran och prövade dess bärkraft, lade fram läderremmar, flyttade undan en elektrisk stol

under ett rött täcke och undersökte omsorgsfullt falluckans maskineri.

Den dödsdömde leddes fram. Han såg ytterst medtagen ut och måste hållas under armarna för att icke sjunka samman. Ögonen höllos envist riktade mot golvet. Två präster kommo med avmätta steg och ställde sig strax bakom galgen.

De andlige togo fram biblar, och ur dessa började de läsa med hög röst. Mördaren ropade oupphörligt: Jesus, hjälp mig, Jesus, förbarma dig över mig! Journalisternas pennor löpte över blocken. En lymmelaktig vaktare flinade mitt i ohyggligheterna.

Hoch stod nu på luckan. Benen sammansnördes med läderremmar, händerna tvingades in i handklovar, den snövita kappan hängdes över honom, och snaran lades kring tjurhalsen.

En svag rodnad flög över fångens avtärda ansikte och ögonen spändes i sheriffen, som ovillkorligen studsade. Journalisternas pennor rusade över blocken. En pressfotograf, som trotsat förbudet att medföra kamera till fängelset, tog med apparaten dold under rocken, så att endast objektivmynningen stack fram, den ena plåten efter den andra. Prästerna sjöngo med starkt tremulerande röst en psalm.

Från sheriffens ämbetsrum tvärs över fängelsegården hördes en pendyl klinga. Alla lyssnade med en spänning, som icke kan beskrivas, ty man visste, att med sista slaget skulle luckan svänga. Klockan elva skulle galgen kväva sitt offer. Men komme någon dessförinnan och erbjöde sig att bestrida de med en ny rättegång förenade omkostnaderna, så kunde den dödsdömde räddas — kanhända! Han hade nämligen dömts in contumaciam. Vi visste, att den dömde trodde, det han skulle bli hulpen, och det var måhända av denna anledning, han tog saken relativt kallt. En känd advokat hade lovat att försvara honom och göra honom till en fri man. Men varför kom då icke denne?

Pendylen slog — — slog.

-- Har ni något att andraga, innan ni dör? -- frågade sheriffen i kall ton. Han

ansåg tydligen, att allt hopp om räddning var uteslutet.

Fyra — — fem — — sex — — sju — —

Spänningen hade jagats upp till förfärande höjd. Fransmannen bredvid grep efter min hand. Blek som ett lik och med kallsvett på pannan. En av prästerna snyftade med sin handbok för ansiktet.

Åtta — — nio — —

— Tala, min son! — bad den andlige, som stod galgen närmast och ville närma sig fången, men en vaktkonstapel höll honom tillbaka.

Då spände den dödsdömde sina muskler, så att det knakade i remmarna, och spotade sheriffen mitt i ansiktet.

I nästa ögonblick svängde luckan på gnisslande gångjärn.

Jag var helt visst icke den ende, som nu drog en lättnadens suck. Medicinarna rusade fram för att genom sina instrument lyssna till det bristande hjärtats slag. En journalist resonerade med prästerna om den hängdes sinnesstämning i dödsrummet.

— Han var hårdnackad in i det sista — sade en av dem och skakade bedrövad på huvudet.

Två fängelsefunktionärer kommo med en bår, på vilken kroppen skulle bäras ut till den väntande "Black Jonny", fängelsets likvagn.

Nu förklarades Hoch död. Kappan och mössan rycktes bort. Jag skall aldrig glömma de vidöppna, gianslösa ögonens hemska uttryck och de uppsvällda ådrorna på halsen och tungan, som hängde ut ur munnen!

Inom några ögonblick var korridoren tom. Ursinniga telefonsignaler ljödo — tidningsmännen skulle rapportera.

Fängelsets rotunda var till trängsel fylld av nyhetskungriga. Frågor och svar haglade. — — —

Utkommen på gatan såg jag "Black Jonny" svänga om östra hörnet. En skara ligapojkar rusade efter, upphävande öronbedövande tjut. — — —

Vid pass en timme senare, då vi sutto på en restaurant och styrkte oss med bul-

jong, kom en newsboy infarande som en stormvind.

— Chicago American! — skrek han i falsett. — All about the execution!

Jag köpte en tidning. Hela första sidan var anslagen åt den ruskiga affären. På fyra spalter gavs en detaljerad, av dramatiska effekter rik skildring av hängningen, och återstoden av utrymmet hade tagits i anspråk av tre charmanta illustrationer, föreställande mördaren i dödsrummet, på väg till galgen och ögonblicket före luckans fall.

— Det var raskt marscherat av Americans reporter — tyckte jag.

P. log.

— Old boy, du känner icke den amerikanska pressens mysterier. Det där långa referatet har skrivits på redaktionen, och vad fotografierna beträffar, så behöver du bara granska dem en smula noggrannare för att se, att de icke äro tagna denna dag; även de äro gjorda på byrån. Man måste vara smart, you know. Jag skall berätta en episod från min start som yankee-reporter.

Jag satt i Tribune-redaktionssekreterarens rum och knogade med en översättning från spanskan, då det ringde i hans telefon.

Min förman ryckte misslynt till sig luren, men knappt hade han fått mikrofonen i handen, då det kom någonting liksom förklarar över hans aniskte.

— En tiger lös!? By Jove — det var intressant med besked. Hur dags? Jaså, klockan 8,15; och i Central Park! Skjutten? Priljant! Ingen skadad? Jaså, inte så mycket som en rispa! Gott — tack, tack! Good night!

Mr secretary slängde mikrofonen, grep en penna, men lät den åter falla, och reste sig häftigt.

— Ni skriver på skrivmaskin, eh? — frågade han mig.

— Ja — 150 stavelser!

Han slog upp klaffen till sin typewriter-desk, rullade in papper och så gott som pressade mig ner på stolen framför.

— Nu skall det bli jobb med detsamma,

och går det bra, då garanterar jag er en gagement med 10 dollars i månaden; det är inte mycket, det erkänner jag villigt, men man måste krypa, innan man kan gå. Are you ready?

Jag nickade — med fingrarna redo att flyga över tangenterna. Mr secretary stod bredvid med händerna i byxfickorna och blossade på en Henry Clay.

— — — Tusentals skräckslagna människor i vild panik i och kring Central Parks zoologiska avdelning — — djungelns blodtörstige härskare ljudlöst smygande fram mellan träden — — ett fasans skri, som kom blodet att stelna i ens ådror — — rädda kvinnor och barn!

Fingrarna gingo som lärkvingar. Den ena tavlan mera fasaväckande än den andra rullades upp. Den dikterande nystade ur sig sina långa perioder med förbluffande precision. Han tog icke ett ord tillbaka. Det var som läste han upp skildringen ur Graphic, som låg på bordet framför honom.

Mitt i en mening avbröt han sig och ringde till föreståndaren för kliché-förrådet, som fick order att skaffa några illustrationer med kungstigrar i olika ställningar. Så fortsatte han, vänd till mig:

— En gentleman i redingot och cylinder och med den exklusiva Draftklubbens rödsvarta rosett på rockuppslaget fattar postbakom en av jättekastanjerna vid Lincolns staty. Tigern, vars grymma ögon glimma som eldkol, närmar sig trädet med dröjande steg. Plötsligt stannar odjuret och piskar marken med svansen. Gentlemannens revolver blänker till: ett skott; ett ilsket gnisslande; ett språng; ännu ett skott; ett fall; ett tusenstämmigt jubel, som så småningom övergår till ett enda vansinnestjut; tigern åter på benen; ett skri av fasa; tre knallar i snabb följd; djuret ligger badande i sitt blod; en elegant dam störtar fram till hjälten och vill kyssa honom, men han drager sig skyndsamt tillbaka, hoppar upp i en droska, ropar någonting till kusken, och åkdonet rullar bort under mängdens stormande ovationer

Sådant var "mitt" första bidrag till den anglo-amerikanska sensationspressen!

P. vinkade till en transparent ung man, som satt vid ett av de närmaste borden och åt pretzels.

— Hör du, Jacques, vem är den där damen, ni har på första sidan i er middagsupplaga? — sporde han med spjuvern i ögat.

— Det är ju bryggare Busch's äldsta dotter, som gifte sig med kapten Fowler i engelska marinen. Det var ett gentilt bröllop, må du tro.

Min vän skrattade hjärtligt.

— Hälsa du er kliché-man, att bryggare Busch's äldsta dotter och kronprinsessan av kungariket Sverge icke äro samma pers — — —

— Bah! — avbröt den genomskinlige i en ton, som om hans tidning bevisat vår vardande drottning en utomordentligt stor ära genom att presentera henne som mrs Fowler. — En bagatell, min käre vän, en ren bagatell! Men att vi i fredags skulle få påven i artikeln om championboxaren Gans, det var otrevligt — för Gans' skull!

När kyparen fått sitt och vi stodo i begrepp att avtåga, framkastade P. det präktiga förslaget, att vi skulle hemsöka slakterierna; som detta beryktade etablissement är hermetiskt slutet för herrar journalister utan uppdrag från editorn, beslöto vi att arbeta maskerade, och till den ändan sökte vi upp en klädståndsjudé för att ömsa skinn.

*

Utanför arbetskontoret därute i Stockyards sorlade några och tjugo personer, vilka nyss stigit ur den stora smutsgula omnibus, som varje timme går med passagerare mellan Polk station, där de flesta emigranttågen löpa in, och slakterierna. Samtliga voro barn av det förtryckta Polen; och de hade också något kuvat i blicken. Där fanns endast en kvinna; hon såg ut att vara vid pass 15 år gammal. Den späda gestalten var höljd i trasor och fötterna saknade beklädnad. Flere av männen voro krymplingar.

En robust karl i smutsig, blodbestänkt slaktarblus kom från en lång, barackliknande träbyggnad mitt emot the office, i vars förstuga P. och jag stodo och sågo ut över gårdsplanen. Han svängde vilt med en knölpåk, som tycktes besatt med järnpligg, och röt något på polska, varefter de arbetssökande ställde stegen till kontoret.

En tjänsteman satt vid ett stort bord med en diger foliant framför sig och mönstrade de skygga polackerna, och han gnuggade händerna, medan ett listigt leende flög över Mefistofeles-ansiktet. Så uppgåvo vi våra namn, vilka han införde i den tjocka boken, och en förman, som såg ut som en mördare från ett panoptikon, gav var och en av oss en nummerbricka, som vi skulle bära, så länge vi uppehöll oss inom slakterierna. 12724 var mitt nummer; och när den sista plåten var utdelad, föstes vi likt boskap in i ett bredvidliggande rum, där en annan boss tog hand om oss och delgav oss timplanen och reglementet.

Ur förrådet hade jag fått ett par smutsiga arbetsbyxor och en blus, som icke heller kunde kallas särskilt proper, och en tredje pådrivare, Wicks, befallde mig i brutal ton att uppsöka en mr Davies i slakteridepartementet, som, åtminstone i början, skulle bli min arbetsplats. Jag var nog fräck att fråga, i vilken byggnad nämnda avdelningen vore inrymd, och fick till svar, att jag kommit till stockyards för att arbeta och icke prata dumheter och besvära befålet. Och när jag ansåg, att det kunde vara svårt för en nykomling att klara sig i denna labyrinth, körde han ut mig under en störtskur av eder och förbannelser över "the scandinavian dogs".

— Om inte förr, så träffas vi klockan 5 hemma hos mig! — ropade P. efter mig på renaste sörmländska.

Jag hamnade på en rektangulär plan, på alla sidor omgiven av byggnader. En intensiv rök från en mängd låga skorstenar insvepte allt i en slöja, som ögat endast med möda förmådde genomtränga. Ur hundratals gallrade fönster fladdrade

eldslågor, ångvisslor signalerade i de mest skiftande tonarter, och ett helveteslarm av människor, djur och maskiner kom mig att nästan förlora fattningen. Ett lokomotiv pustade fram, dragande ett tiotal med kreatur lastade vagnar, och tåget rullade in genom porten till en byggnad, som var större än de övriga, och på vars tak lyste ett kolossalt B. i rött. B. kunde ju betyda B u t c h e r y, och jag skyndade dit. Den obehagliga röken förorsakade en pinsam sveda i ögonen, så att jag knappast kunde se. Ideligen tutande lastautomobiler korsade varandra i alla riktningar. En tjur, som slitit sig lös, rusade omkring, vilt frysande och med sänkt huvud. Några karlar med piskor och spakar gjorde fruktlösa försök att infånga det ilska djuret. En våldsam förvirring uppstod — och jag prässades in i ett av några oöbetäckta gaslågor sparsamt upplyst portvalv. I nästa ögonblick slogs en dörr bakom mig upp på vid gavel, en lykta blixtrade till, och fyra karlar kommo utsläpande med en yngling, blek i ansiktet som ett lärft och med ett ohyggligt krossår i bakhuvudet. En grov röst ropade efter dem, att de skulle raska på, ty fabriksläkaren stängde sitt kontor klockan fyra, och se'n kunde inte själva magnaterna träffa honom där den dagen.

Wicks stod på tröskeln. Nu fick han ögonen på mig.

— You lazy dog! — dundrade han och knuffade mig in genom dörren.

Jag hade kommit till själva slakteridepartementet. En sal, stor som en maskinhall på en världsexposition. Golvet utgjordes av bara marken. Över mitt huvud gungade en otalig mängd remmar. Atmosfären var vämjelig. Hundratals dödsinvigda hästar och kor gnäggade, råmade och stampade. Några herkuliska, till midjan nakna negrer, slipade yxor och långa knivar på snabbt roterande stenar. När de prövade eggen, lyste deras blodsprängda ögon; och jag kom att tänka på kannibaler. Stora högar av tarmar lågo här och var. En rödhårig slaktardräng, som såg ut att kunna begå vilket brott som

helst, stod med uppkavlade ärmar och slängde inälvor i en tipvagn. Barn, som absolut icke kunde vara tio år, barn med nakna fötter, smutsiga händer och rinnande näsor, öste med träskovlar blod, som flöt i breda rännor under slaktborden. En negress, som hade klänningslivet uppknäppt, så att bröstet syntes, packade leverar i en tunna. Plötsligt överfölls hon av en häftig hostattack, och upphostningar kommo ned bland köttet. Det var en vidrig scen, som sent skall gå mig ur minnet.

Wicks tog mig omilt i armen och nästan drog mig längre in i hallen — förbi negerungar, som grävde i svintarmar, italiennare, polacker och skäggiga ryssar, som knäckte ben för att få ut mären, skrapade skinn och klövo tungor, mulattskor, som sköljde hästkött i cisterner med flottigt, illaluktande vatten, skandinav, som ränsade ull och klippte hästsvansar, irländare, som tvättade svinfötter, turkar, arab, singaleser, japaner, hinduer, polynesier, filippiner, som blandade hackat kött av misstänkt utseende i stora tråg, som liknade likkistor, klippte fjälster, sågade horn, plockade nöthår, skrapade benknottor — — —

En bredaxlad karl i fläckig kavajkostym ledde fram en haltande, ytterligt avmagrad häst, som hade stora tuberkelknölar på ena bakbenet, och någon stack med en pik i bölderna, så att dessa sprungo, varvid blod och gult var sprutade ut. Det pinade djuret slog våldsamt bakut, men tyvärr träffades ingen. En slaktare gav till ett rått skratt och tyckte, att statens besiktningsveterinär, som skulle undersöka kreaturen, innan de släpptes till slakthuset, gärna kunde packa sin koffert och resa. Och han slog med en bred läderrem hästen över länden, där ett färskt sår lyste; och runt omkring jublade man över detta skändliga djurplågeri. Hästen skrek till, stegrade sig vilt och sökte slita sig, men den bredaxlade var icke god att tas med. Så fördes den arma kraken att slaktas. Ingen mask användes; blott en svart duk hängdes över huvudet, och en

kraftigt byggd karl, som stod på en liten upphöjning, svängde en klubba med stål-huvud — och djuret fälldes med ett slag till marken. En lång, sylvass kniv stöttes så i hästen; och likt fega hyenor, som väntat på ögonblicket, då den större och starkare fienden skulle falla, störtade sex drängar med knivar, yxor och sågar till.

Wicks gav mig order att gå till stallarna, där det, efter vad han hört, behövdes så många som kunde undvaras i de övriga departementen; och efter en kvarts-lång irrfärd befann jag mig äntligen där.

Stallarna, låga träbyggnader, ligga i centrum av etablissementet och upptaga en betydande areal. Hö- och halmstackar, gödselstäder, ströupplag och latrinbrunnar göra det hart när omöjligt att komma fram på planerna mellan de olika stallarna.

Jag gick in i en av de mindre byggnaderna. En vämjelig stank slog emot mig i porten, men det var icke värt att hesitera. En rad bågglampor kontrasterade skarpt mot eländet härinne. Taket var på flera ställen upprivet, överallt sågs spindelväv, fönsterna saknade vanligen glas, och från golvet, som var betäckt med halm i förruttnelsetillstånd, uppstego mefitiska dunster. I smala båsar stodo eller lågo hundratals kor, och i kättar, som icke voro för stora att rymma ett tiotal får vardera, hade piskats in minst femtio. De kokreatur, jag hade tillfälle att se, buro utan undantag en tjock smutsskorpa. De flesta lågo — antagligen kunde benen icke bära dem — och idisslade hö av sämsta kvalité. Högar av spillning i båsen tvingade djuren att intaga onaturliga ställningar. En herre i storrutig cykelkostym och bastanta stövlar och som titulerades "Mr doctor" av tvänne uppvaktande basar stegade omkring med handen för näsan och kastade då och då en blick på boskapen, men han anmärkte aldrig — antagligen för att icke mista sin befattning vid slakterierna. Vederstyggliga negresser kommo med spannar, vilka icke sågo mycket renare ut än de hinkar, vari man brukar samla köksavfall; de skulle mjölka. De

av korna, som stodo i båsar, mjölkades, men de övriga brydde man sig icke om. En ko, som nyss kalvat, gjorde upprepade försök att resa sig. Då kom en arbetare farande som en ond ande och stack henne i det stinna juvret med en syl, fastsatt på en käpp, samtidigt som han lät en grov piska randa det arma kreaturets rygg och länder. Kon ryckte i sina kedjor och ansträngde sig till det yttersta för att komma lös; och härunder slog och stack uslingen utan uppehåll.

Några karlar skyfflade gödsel, och för att göra någonting, tog jag en skovel, som låg slängd utanför ett bås, och började arbeta som de andre.

— Poor devil! — sade en av dem, när han märkte, att jag icke var van vid den sortens job. Jag ryckte till, ty jag hade bestämt hört svensk accent i uttalet.

— Svensk? — frågade jag i viskande ton; ty packarna vilja icke gärna veta av något annat språk än engelska, åtminstone så länge man befinner sig på deras mark.

Han nickade och gav mig en blick, full av sympati: han trodde tydligen, att det var brödbekymmer, som fört mig till Stockyards.

— Mitt namn är Lund; vi träffas efter klockan 4: då har vi en timmes middag.

Wicks hade sagt, att vi skulle arbeta till 6. Jag stål mig till att se på mitt ur, som jag av försiktighet bar i en enkom därför sydd ficka i västen, och jag stod med den lilla tingesten i handen, då en barsk stämma ljud strax bakom mig. Det var Wicks röst, och karlen bjöd, att vi skulle arbeta ända till kl. 8; på så sätt skulle vi bli klara med stallet till dagen därpå, då man väntade en överinspektör från sundhetsnämnden. Naturligtvis skulle det betalas extra för övertidsarbetet.

Här och var protesterade man. Wicks upprepade försäkran om skälig ersättning för allt extra arbete.

— No, no! — ropades nu allmänt, och flera kastade sina redskap och ville gå.

— Diavolo! — röt en italienare och tog åt bakfickan, där han antagligen hade en

stilett eller en revolver. En neger svängde ett spett över sitt huvud och skrek, att nog skulle vi "visa förtryckarna tänderna". I nästa ögonblick hördes en genomträngande vissling, och tjugotal poliskonstaplar med battonger och skjutvapen uppträdde på skådeplatsen; det var, som om de stampats ur jorden.

— Nå, lå är det avgjort, att vi arbetar till klockan 8! — gäckades Wicks. — Middag 4!

I sällskap med den svenske arbetaren från stallarna gick jag till en av de krogar, som till ett antal av trettiofem ligga i en halvcirkel strax utanför slakteriernas huvudentré, och vilka ägas av Stockyards. På dessa liquor-houses skörda vederbörande betydande summor.

I den stora kroglokalen utvecklade sig ett rörligt liv. Så gott som alla bord voro upptagna, och längs bar'en hängde en skrålande rad, som sannerligen icke spottade i glaset. Kring ett mitt i salen placerat bord med bröd, sill, ost, skinka, korb och andra freelunch-härligheter på snuskiga assietter, trängdes hungriga gäster.

Trenne svartingar exekverade banjomusik och skrånade de galnaste negersånger, och en ovanligt vacker kreolska utförde en virvlande dans under ett energiskt dunkande på en med små klart pinglande bjällror besatt tamburin.

— Ni ser den där unga flickan! — sade Lund, och tydde åt den dansande. — Hon tillhör den stam av fabriksarbeterskor, som lockats hit över och sålts, ja, det är rätta ordet, till magnaterna. De yngre, mera tilldragande kreolskorna umgås mycket intimt med förmännen och föra såsom dessa hedersmäns älskarinnor ett liv, som inom få år gör dem till såväl fysiska som andliga vrak. Då sändas de till den irländske krögaren S:t Louis-Muchey, som avyttrar dem till bordellinnehavare. — Och så heter det, att den vita slavhandeln en gång för alla fått dödsstöten i Förenta staterna

Krogvärden satt hopsjunken bland sväl-

lande kuddar i en karmstol bakom bar'en, och hans listiga, plirande ögon bevakade uppassarne. Klockorna i de automatiska kassaapparaterna ringde nästan oupphörligt. En lätt slöja av tobaksrök sveptes kring salen, och fastän alla ventiler öppnats och ett halvt dussin elektriska fläktar susade, började atmosfären kännas tryckande.

En maläten agent med fruktansvärd svada sökte under ivrigt gestikulerande inpränta i en torftig arbetares medvetande, att juden Nissalovitz på Madison street sålde möbler på de mest fördelaktiga avbetalningsvillkor i universum. Vid köp för 500 dollars erlades endast 75 kontant; resten betalades med en tia i månaden. Den vidhängsne slog ut med båda händerna och betecknade semitens liberala erbjudande som "a free passage from the present station to the Grand Central Depot of Success", en fras som Rockefeller's hejdukar pläga använda, när de söka pracka aktier, som endast existera i den store finansiärens fantasi, på personer, vilka brinna av längtan att bli miljonärer. Men arbetaren var den talträngde för slug; och med en blick, som vid Jupiter icke var bräddad av sympati, vände agenten sin överman ryggen och kastade sin grova krok åt annat håll. Tvänne tvättäkta cowboys berättade vid en romtoddy vidunderliga historier om livet på de romantiska prärierna för envar, som ville höra på.

En icke ringa del av krogpubliken utgjordes av kvinnor — bleka, tärda, utarbetade stackare. De drucko gin och whiskey lika tappert som karlarna, och några, som hade små barn vid barmen, läto ungarna smaka på den vämjeliga vätskan.

En kvinna hade druckit sig redlös; hon låg framstupa över ett bord och sov hårt. En liten flicka, tydligen den olyckligas barn, stod bredvid och såg på henne med stora, förvånade ögon. En barbent pojkbymning med en packe tidningar på huvudet bjöd ut sin avisa; och han fick många kunder, ty den ryktbare tecknaren Briggs var grym mot trusterna i en dråplig karri-

katyr på första sidan, och en redaktionsartikel i rött behandlade just slakteriarbetarnas tryckta ställning. Den hade till rubrik *Modern slavery in the free America*, och man slukade den under ett slösande av kraftiga glosor. Jag läste den talangfullt skrivna uppsatsen, som var signerad: Upton Sinclair. Det var signalen till den väntade hänsynslösa, men fullt berättigade attacken mot *The Union Stockyards of Chicago* — ropet, som skulle tränga ända till förbundshuvudstaden.

En irländsk poliskonstapel stod i en krets av andäktigt lyssnande och talade om ett mer än vanligt ruskigt mord, som för vid pass en timme sedan begåtts ett par blocks därifrån.

— — Och när jag och Pat kom dit, så låg hon spritt naken i sin säng med ett rep kring halsen och en dolk i hjärtat. Naturligtvis är det "Svarta Handen", som varit framme igen! Nå, det var ju bara en sådan där, you know — — —

Vi lyckades tillkämpa oss ett bord och rekvirerade *genuine, imported Swedish porter* (från Newyork). Kyparen, som serverade oss, var en kutryggig, mager ung man, som hostade — — hostade.

— Den där stackaren har arbetat i slakterierna — sade Lund, när ganymeden avlägsnat sig. — Han har lungsot i högsta stadiet och anses dessutom mindre vetande. Det skulle icke förvåna mig, om han ginge här för några cents och maten. Ja, maten! Såg ni hans fingrar? Naglar har han inga, och fingrarna äro så uppsvullna, att de stå ut som fjädrarna på ett uppspänt paraply. Han arbetade som hudavdragare, och det är farligt job!

En liten parvel kom fram och bad gråtande om en slant. Han hade inte ätit på hela dagen och var så hungrig, så hungrig. Kläderna hängde i trasor, och den späda kroppen skälvde under de häftiga snyftningarna. Pysens smutsiga ansikte riktigt sken, när vi gävo honom tio cents, och med ett glatt thanks! flög han på dörren.

Lund trodde, att gossen var ett av de

cirka 1,500 barn under tio år, som enligt senaste statistiska uppgifter tråla i Stockyards. — De arbeta för det mesta i avdelningarna för knappar, kammar, imiterat elfenben och dylikt — fortsatte L. — 75 proc. av barnen äro i händerna på änglamakerskor, som, när deras "skyddslingar" slutat arbetet för dagen i fabriken, driva dem ut på gatorna för att sälja tidningar, vykort, skoband, blyertspennor och annat mera. För detta arbete ha de i vanligaste fall ingen ersättning alls. Packarna äro liberalare; de ge ungarna i genomsnitt 40 cents om dagen — för en arbetstid på nio, tio, ja, ända till tolv timmar!

— Men staten avlönar ju tusentals inspektörer, som — — —

Min interlokutör kunde icke undertrycka ett leende.

— Det märks fullväl, att ni är mycket ung här i landet. När ni varit här så länge som jag och gått genom min eklut, så har ni nog fått ögonen öppna för humbungen och de skändliga orättvisorna i detta s. k. paradys på jorden. Men jag hoppas innerligt, att ni aldrig måtte få lida min a. kval, ty då — — nå, jag har trålat i Pennsylvanias kolgruvor, i New Orleans bomullspiantager och på Connecticuts skeppsvarv, men vad var arbetet där mot det, som måste presteras i detta moderna Inferno!

Lund drack i djupa drag; så återtog han:

— Man skriver och talar så mycket om dem, som lyckats, som skapat sig en god ställning härute, men de, som tvingas att arbeta som slavar för att skaffa sig en nödortftig bärning, eller de, som svälta ihjäl i usla kyffen, som knappast ha någonting gemensamt med människoboningar, eller de, som förtvivlan, framkallad av nöd, sätter vapnet i handen, eller de, som — — — om alla dessa nämner man icke ett ord. Jag behöver bara sluta ögonen för att se Newyorks och Chicagos fatigkyrkogårdar, där tusentals namnlösa sova den sista sömnen.

Varför målar man icke Amerika i de

rätta färgerna? Det förefaller nästan, som saknade man mod att säga sanningen om Amerika såsom arbetarnas land. Varför skall man förvandla en usel koja till ett marmorpalats? Nej, låt svart vara svart och vitt vara vitt! Alla, som fara hit, komma med himlastormande planer, som de sällan eller aldrig bli i tillfälle att realisera. De säga sig draga till ett himmelrike på jorden, och så landa de i ett helvete; de få stenar i stället för bröd. Men ytterst sällan erkänna de, att de gäckats i sina förhoppningar, och det fast de flesta av dem under de nya förhållandena inte kunna sägas föra en människovärdig tillvaro. Jag har många bevis på, att svensk-amerikaner i stort armod skrivit hem och prisat dollarlandet och uppmanat vänner i arbetsblusen att emigrera till detta Eldorado, där ingen klasskillnad råder, och där envar lever miljonärens sorgfria liv! Och till dessa fagra locktoner lyssnar man gärna, ty man tror, att Amerika är de obegränsade möjligheternas land, och att var och en, som kommer hit, blir vägledad av fru Fortuna. Vilka dårskaper!

Man vet inte, att 1909 års stora polisstatistik uppger antalet självmord, begångna på grund av nöd, till över 70,000 (och dock var 1909 ett gott år för arbetareklassen), att de stora städernas publika parker nattetid hysa massor av uteliggare, att arbetskontoren sällan kunna förmedla platser till tio bland hundra, att i Newyork och Chicago tiotusentals hungrande människor trängas utanför barmhärtighetsinrättningarnas soppkök, att i Newyork över 50,000 barn måste gå till skolan om morgonen utan att ha fått någon föda, att i en sådan stad som Chicago, dit de flesta svenska invandrare söka sig, tusentals landsmän skulle vara tacksamma, om de fingo ett mål om dagen, att — — — nej, detta vet man icke där hemma. Men vi, som vilja vara ärliga, vi böra anse det som vår plikt att blotta rutenheten och ställa Amerika i den rätta belysningen.

— — —
Negrerna spelade och skrålade ännu,

men danserskan stod vid bar'en och drack whiskey med en polack, som höll henne om livet och kysste henne våldsamt mellan varje klunk. Av freeluchen återstod icke stort mera än några rädisor och lite spisbröd, som icke såg synnerligen aptitligt ut. Värden snarkade i sin stol, varför kassaapparaterna registrerade endast små belopp. Poliskonstapeln lät ett lag arbetare bjuda på First over the bars. Vid dörren lekte en fet, grå katt med en död vattenrätta, vars huvud nästan avslitits. Den lungsiktige kyparen hostade blod i en trasig handduk; det var samma duk, varmed han torkade glasen, innan han satte dem fram för gästerna. En stor, ondsint blodhund, som stod bunden i en kedja vid bar'en, sökte under ideligt skällande slita sig lös. Nu och då fick han ett rapp av ett ridspö och kröp kvidande samman; men så började det igen. En lång nigger förevisade ett nytt slag boxhandskar, som den beryktade slagskämpen Sullivan skulle använda vid en match några dagar senare. — — —

*

Iförda trashankshabiter och beväpnade med var sin försvarliga ekkäpp, uppenbarade vi oss på Wyoming street, där en stor del av stadens tvetydiga judiska element slagit ned sina bopålar. Gatan, som är omkring en mil i längd, har endast tvåvåningshus, de allra flesta av trä: fallfärdiga, av rök och under årens lopp hopad smuts förgångna ruckel, som icke ha stort tycke med människoboningar. En mängd obskyra pantlånare driva geschäft på denna plats och deras bodar äro fyllda med tjuvgods av de mest skilda slag: från smärre ångmaskiner till tandpetare av elfenben och med guldbeslag. Att polisen tillåter dessa pawnbrokers, vilka till största delen äro av judisk härkomst, att driva affär i detta illa kända kvarter och med stulna varor, kan endast förklaras av det ömkliga laissez-aller-system, efter vilket den s. k. lagens handhavare arbeta i tjuvarnas och skälmarnas Eldorado — det är U. S. A.

Skymningen hade fallit på, då vi gingo över den lilla Pacific-bron och kommo in på Bando street, den egentliga banditgatan. De miserabla lyktorna, där gasen delvis flämtade obetäckt, voro, egendomligt nog redan tända. Trasungar lekte i trottoarernas stinkande smutshögar. En postkärra, dragen av en selbruten, haltande häst, skramlade förbi. Två ruskiga individer, som helt visst kunde begå vilket brott som helst, studerade med lystna blickar en affisch, vars tumshöga bokstäver i rött, bildade en inbjudan till en revolutionär klubbs månadsmöte dagen därpå. En kvinna, som såg ut att lida av en sjukdom, liknande spetälska, ryckte mig i rocken och flåsåde, om jag ville ha "a nice little girl, a perfect beauty, my dear daughter — only fifty cents!" En långhårig italienare raglade omkring, huggande i tomma luften med en rakkniv. Från en biljardsalong hördes svordomar, nödrop och bullrande skratt; plötsligt slogs en dörr upp, och en karl med ett starkt blödande sår i pannan stapplade ut, följd av glåpord och jubelskrän.

Utanför den pauvra teaterbyggnaden, som bestämt skulle störta in för en miniatyrcyklon, stod en klunga tydligen urspårade individer, och där var en, som undrade, om "Lucie and Ernesto" skulle dansa fandango. Jo, deras namn funnos på affischen. Han hade aldrig sett ett par dansa med en sådan smidighet och glöd. Icke ens ungdomen i det lättingarnas paradis Andalusien, där han själv växt upp, kunde göra en fandango så bra. Och som deras musikanter trakterade cittran och kastagnetterna! Det var hans skönaste musik — inte kunde änglarna i himlen, dit han nog skulle ha kommit, om han inte stuckit ned den där polske hunden, framlocka härligare toner ur harporna, än — — — Nej, han måste höra dem igen för femtionde gången eller så; han hade ju tjugu cents i byxfickan, och den summan räckte till en biljett högst uppe i "negerhimlen". Så var det visserligen slut med förmögenheten, men, may Dios, det fanns väl kassaskåp, som kunde sprängas, eller lyckligare

lottade medmänniskor, som han kunde hota med sin trogua stilet och väsa hands off! till och göra litet fattigare. Och med ett glatt adios! till kamraterna gick han fram till biljettförsäljerskan, slängde sina tjugo cents till henne, fick ett cyniskt leende och ett may hidalgo på köpet och trädde så in i banditernas konsttempel. Hans vänner, som synbarligen voro totalt utan mynt, sågo efter honom med avundens ögon, och ett par knöto händerna och mumlade eder.

En neger kom ut och ringde förtvivlat med en stor klocka. Det var tecken till att föreställningen skulle börja — och vi köpte biljetter och skyndade in. Vi hade knappt hunnit in i vår loge — helst hade vi velat sitta på någon av de sämre platserna, men dessa voro redan upptagna — då ridån gick upp. Den lilla scenen, vars murkna bräder nog icke på årtal haft känning av vatten och borste, stod för några ögonblick tom, men så dansade Lucie och Ernesto in, hälsade av en dånande applådstorm, blandad med visslingar och bravorop. Och under det det sataniska bifallet steg som lågor kring dem, började de sitt nummer.

De två artisterna — hon sydländskt fager med vaggande höfter, eldiga ögon, glänsande som kol, och alabasterhals; han axelbred, ståtlig och med något av kvinnotjusare över sig, gjorde på mig ett intryck, som jag icke väntat att få på denna teater. De voro iklädda synnerligen pittoreska spanska nationaldräkter — — och det blida, veka, svärmiska i fandangons karaktär pointerades fullkomligt konstnärligt. Ackompanjemanget på cittra och kastagnetter bidrog nog icke obetydligt till att höja effekten. Numret räckte i fulla tio minuter, och när paret med ett huj! avslutade dansen och drog sig tillbaka, bröt en orkan av jubel lös — ett jubel så starkt, som man eljest endast brukar höra det på en amerikansk förstads-teater eiler efter svensk studentsång i Newyorks Carnegie Hall eller Chicagos Auditorium. En stor del av publiken reste sig och gav upp veritabla illtjut, visslade

på gaminvis med fingrarna mellan mungiporna och viftade vilt med näsdukar och huvudbonader, och många kastade små buketter av astrar och pioner in på scenen; men det lyckades icke att framkalla de två.

Ridån gick ned, och ovationerna avstannade så småningom.

Jag begagnade mig av pausen för att studera publiken, som tycktes fylla teatern till sista plats. Minst hälften av åskådarna tillhörde det feminina könet — det var ytterst tarvligt klädda, smutsiga, fränstötande kvinnor. Deras konversation kunde icke höja sig till flykt över avskrädeshögarna och grändernas uselhet, och deras språk var häpnadsväckande rått. På parkettens främsta bänk sutto fyra hålogda sminkade unga kvinnor, om vilkas liv och leverne det var omöjligt att misstaga sig. De många gröna och röda simildiamanterna på deras smutsiga fingrar, blixtrade till, när de med gester illustrerade sitt högröstate samtal. Esomoftast kastade en av dem en blick uppåt vänstra läktaren och fångade ett leende från en medelålders karl, som med sina egendomligt skurna, flaxande öron och sin låga panna, i vilken det halmgula håret var nedkammat, påminde starkt om en farlig kriminaldåre, som jag en gång sett i en fängelseasyl i Pittsburg. I negerhimlen bråkade unga gloopar, beväpnade med grova visselpipor och pappulur, vilka ständigt voro i aktion. I logen bredvid oss vräkte sig en pussig jude och hans nipperbelastade gemål — appenbarligen ett pantlånareherrsskap, som kommit för att imponera på pöbeln. En lång karl, vars ansikte var ohyggligt vanställt av koppor, och som hade en för operationskniven mogen karbunkel i tjurnacken, satt vid ett ålderdomsknarrigt piano och spelade slagdängor i rasande tempo, och någon bakom ridån visslade i takt med musiken.

När publiken tyckte, att pausen drogs ut väl långt, började den applådera, höjta, stampa, vissla och ropa i falsett på "Little Fox" — den ullhårige s. k. komikern, som stod som nummer två på pro-

grammet. Och belysningen sjönk, och ridån flög i vädret — och där stod "Little Fox" vars kvickheter voro lortiga som gatan därute och ihåliga som gamla mormors tänder i underkäken; "Little Fox", som tillbringat tredjedelen av sitt liv bakom fängelsets murar; som var lika högt uppburen bland samhällets sämsta element, som Caruso och Melba äro det i societeten; som komponerat otaliga vis-selarios, vilka exekverades av alla gryende ligister i de gryende ligisternas land par préférence; som drev bordellrörelse med direkt importerade japanskor, och som last but not least uppträtt som rolighetsminister vid en mer än vanligt lysande assemblée hos Michigan-drottningens mäktiga Potter Palmèr-änka, skild fyra, fem gånger, sist från en bottenrik kväkare, som, när matronan var borta från hemmet, plögade tillfredsställa sina estetiska behov genom att ligga på en ottoman och betrakta nakna skönheter ur la demimonde, uppklivna på piedestaler, draperade med silkestyg. Fox' engagement vid nämnda fête låter törhända apokryfiskt; men vad kan icke ske i ett land, där man får böta 10 dollars, om man spottar på en gata i metropolen vid Hudson, men blir betraktad som en hjälte, om man deltagar i en hetsjakt med ty åtföljande lynchning under de mest barbariska former på en neger i Louisiana!

Fox hade, som nämnt, gjort sin entré. Svartingarna närma sig ju icke synnerligen mycket det manliga skönhetsidealet, men "Little Fox" — —! Denne figur var alldeles ovanligt ful. För det första var han svart som en sibirisk vinternatt. Och ögonen, små och stickande, bestodo sig med röda bårder, näsan hade bestämt en gång fått en duktig törn, ty den var lika bred som lång, och munnen, vars läppar svällde så starkt, att jag trodde, att de skulle spricka, var så stor, att den helt visst kunde gapa över ett ordinärt babyhuvud. Lägges härtill, att karlen hade påskinder, dubbelhaka, flädermössöron och en bastant kroppshydda, som uppbars av ett par hjulande ben, så skall man nog

icke finna min nyss uttalade dom över den beryktade niggers apparition alltför orättvist

Han slog sig för sitt breda bröst, så att det knakade, gjorde en löjlig bugning, som renderade honom en brakande applåd, och började sjunga en otroligt fånig och kanske just därför ytterst gouterad kuplett om en indigoblå papegoja, som satt i en järnbur hos en gammal tant med morrhår och gula tänder. Det var en visa så totalt blottad på esprit, att det ynkligaste svensk-amerikanska mischmasch i den Bobergska "Humoristen" i jämförelse med den föreföll som en gnistrande cabaret-chanson med världsberömt parisiskt fabriksmärke. Hans röst var skrovlig, gesterna hade icke det liv, som man eljes brukar finna hos negersångare, och visans rännstensboquet äcklade mig. Men runt omkring flammade den stora hänförelsens eld; och den satans histrionen måste sjunga varenda strof i kupletten da capo, något, som han tydligen gjorde utan svidande hjärta.

Min vän och jag kommo överens om, att orsaken till hans fenomenala succès måste ligga icke i hans konst, utan i hans vederstyggliga utseende, ty i dollarrepubliken står, som bekant, det abnormalt synnerligen högt i kurs. Jag led gruvliga kval, men vad hade min son på galejan att göra! Och därför kändes det, som om en centnertyngd lyfts från mitt hjärta, när "the coloured gentleman", som man bör betitla en neger, för så vitt man icke vill ha en rakkniv mellan revbenen, slog ut med sina diamantblixtrande aphänder och förklarade, att nu var det slut. Och medan hela publiken — undantagandes pantlånarherrsskapet, vännen P. och den som skriver dessa rader — reste sig som en man, och skrånade, hojtade, visslade, stampade och viftade, öppnade Fox sin flodhästmun för att släppa fram en skrattkaskad, vilken kom den som en galning arbetande pianisten att rycka till, som om han upptäckt en skallerorm på klaviaturen, och drog dädan.

Tredje numret utgjordes av en den mest

rafflande bovfars. Fyra stråtrövare överfölo ett i gång varande järnvägståg; denna scen utfördes, inom parentes, på ett sätt, som vittnade om icke liten insikt hos regissör och maskinist, och bovarna sköto så, att hela teatern fylldes med krutrök. Se'n kommo banditerna utsläpande med de olyckliga passagerarna, vilka hade bakbundna händer och kavle i munnen. Föraren sökte försvara sig, men han fick en kula genom hjärtat och stöp.

Publikens begeistring antogo himlastormande dimensioner.

När ridån sent omsider sakta sänktes, stodo de fyra rövarne, lastade med härliga penningpåsar, och hånlogo åt sina offer.

Fjärde numret skulle bli negerdans, men vi hade fått nog av banditteaterns prestationer, och just som den stora taklampan släcktes smögo vi bort — följda ända till utgången av ett hotfullt mummel, vilket vi upptogo som en protest mot vårt underskattande av Fox et consorters talang.

— Det var kanske dumt av mig att presentera dig för Chicago-banditernas konstnärer — sade min vän, när vi några minuter senare sutto i en "L"-vagn, som rasslade norrut — men nu är det gjort! För ett par veckor sedan bevistade jag en föreställning i hovdistriktet för att få stoff till ett kåseri — och på natten drömde jag, att jag recipierade i en mördarliga, vars medlemmar förbundit sig att inte begå andra brott än sådana, som kunde föra till galgen eller den elektriska stolen. Se där, vad som väntar dig! Emellertid — har jag gjort en gubbe, så ber jag dig "exkjusa", som det så skönt heter på det svensk-amerikanska tungomålet. Ger du mig absolution, om jag nu för dig till en genuin negerbal?

— Certainly, old boy!

*

Tåg susade förbi på de höga pelarnorna; spårvägslockor ringde ursinnigt; tungt lastade arbetsvagnar, dragna av elefanthästar, stoppade nu och då trafiken,

och sluskiga newsboys skrålade om sensationella mord och notabla dödsfall.

På trottoarerna trängdes de ruskigaste individer, mest kvinnor. De voro höljda i trasor, där fanns ingen glöd i ögonen och på läpparna hade de endast eder och förbannelser. Obeskrivligt smutsiga, halv-nakna judinnor med sakta kvidande barn vid bröstet stodo i dörrarna till spelhusen och lovade guld och gröna skogar åt alla, men man blott hånade dem; och där var mer än en tjuvpojke, som tog deras krumma näsor till mål för ruttna bananer och persikor.

Indianer i full skrud sålde allehanda prydnadsartiklar från rödskinnens territorium, en svärm av lemmalytta sökte pracka på en skoband, vykort, färgade glasbitar och bloddrypande häftesromaner, spanjorskor i rikt paljetterade fantasikostymer dansade fandango och tarantella under dragspelslåtar och tamburirrassel, och en lutsångare i baret, sammetsjacka och höga, gula stövlar deklamerade med oefterhärmlig patos Cyranos avskedsstrofer till skön Roxane.

I gathörnen voro resta tribuner, klädda med stjärnbaner, och här dundrade manliga och kvinnliga svavelpredikanter. Särskilt mormonapostlarna, vilka ägde en svada, erinrande om de spanske rakmästarnas, tycktes göra stor lycka. Portativa orglar spelade koraler, fruntimmerskörer sjöngo, och de intimaste vittnesbörd avlades av hejdlöst gråtande syndare.

Vådevillteatern Tremont, vars sista föreställning för aftonen nyss slutat, släppte ut sina artister genom bakporten: klädståndshabiter, härjade ansikten, smink, snedgångna klackar, cynism och beniciadiamanter. Utanför de stora platsförmedlingskontoren stodo utsvultna, huttrande stackare och stirrade på fönsterskyltarna, vilka inbjödo till lantarbete i Minnesota, skogshygge i Wisconsin och järnvägschaktning i Michigan. Yankeereportern hejdade mig vid en lång, låg barack, ur vars många fönster lyste ett sömnigt sken. Det var de "kommunala fähusen", i vilka veckan före de mera betydelsefulla stads-

valen arbetslösa inhysas och bespisas av filantropiskt(!) sinnade politiska kannstöpere, som behöva deras röster. I kväll var sheriffen sysselsatt med att slå dunster i ögonen på intet ont anande böhmare och polacker.

En skara unga flickor i vita dräkter kom från en mörk gränd: det var en av dessa trupper, vilka "sedlighetens väktare" sända till bordellerna, för att de fallna vid åsynen av de oskyldiga, änglarena barnen skola ångra sitt usla leverne samt omvända och bättra sig. Jag såg tvänne torftigt klädda kvinnor, den ena bärande ett bylte, som hon förgäves sökte dölja under sin trasiga schal, skynda in i ett dystert portvalv; och jag kunde icke värja mig för tanken, att de två mördat ett litet barn, som de nu skulle skaffa bort: jag hade ju så ofta hört omtalas, att ogifta barnaföderskor buro avkomman till ett natthärbärke, där man mot kontant erkänsla röjde det ur vägen.

Musik, musik; och vilken rörelse.

— Det är Ringling Brothers cirkusparad — upplyste P. — Föreställningarna börja i morgon.

Paraden närmade sig, företrädd av rödklädda musikanter, spelande den elektricerande nationalhymnen, och omedelbart efter dessa larvade fyra siamesiska elefanter, styrda av indier i egendomliga dräkter. Så kom en blomstersmyckad char, vari sutto geishor och clowner; jockeyer dansade fram på mjölkvita fålar i sällskap med nobla skolryttare, och på en bred, med svart kläde överdragen flakvagn gjorde ett par dansöser graciösa piruetter och kastade slängkyssar till den jublande mängden. I en automobil gungade en strålände vacker ung dam, som av en bredvidgående ropare sades skola voltigera med åkdonet. Pelle Jöns, den ryktbare Slivers, med vilken jag en gång skulle formera intim bekantskap, ledde tvänne mulåsnor med lustigt kosymerade, rökande chimpanser som ryttare, fyra jättelika fullblodsnegrer buro stänger, kring vilka allehanda ormar ringlat sig, en grismamma stretade åstad med en hel

mängd näpna småttingar omkring sig, araber bogserade giraffer och dromedarer, en dvärg i amerikansk generalsuniform hade bestigit en lantbjörn, ilsket rytande och gnisslande lejon, tigrar, pantrar, pumor och hyenor forslades fram i sina burar, och i en stor vattencistern på ett sexhjuligt åkdon gäspade en krokodil och några alligatorer.

Poliser, beridna och till fots, kämpade mot den skådelystna massan, som trängde sig kring paraden, gatpojkar visslade och skrånade frenetiskt, och från hundratal balkonger och fönster viftades det med näsdukar och miniatyrflaggor. —

På Madison square avbrändes ett stort artat fyrverkeri till ära för den stenrike kolgrossören Bradley, som nyligen valts till alderman; ett negerkapell — den hylade var själv "a coloured gentleman" — spelade fosterländska kompositioner, medan raketer väste, solar svängde, romerska ljus fräste upp mot det stjärntindrande blå, och bengaliska eldar i rött och grönt illuminerade den ullhårige kommunalmannens magnifika residens, som låg i fonden.

Så kom Bradley farande i sin lyxtomcan; tvänne galonerade nigrer sutto vid styrhjulet. Just som automobilen skulle svänga in genom gallergrindarna i tegelmuren, som omgav byggnaden, utbringade någon ett leve för Mr Bradley, följt av åtta eller nio hurrarop, blandade med pinande visslingar.

Åkdonet stannade, och den mäktige mannen reste sig från kuddarna; och han började tala till massan.

Han lovade dyrt och heligt, att han skulle stå på småfolkets sida; krogarnas antal skulle betydligt reduceras; alla brutala poliskonstaplar skulle avskedas; varje onsdag skulle 500 fattiga bespisas på hans bekostnad; han knöt handen mot muttagarna i stadsrådet och mot kapplöpningsskoorna, hasardspelarna, jobbarna och de usla advokaterna och patenträkarna, och under mängdens stigande jubel svor han vid den allena saliggörande dollarn, att finge han bara leva och ha häl-

san, så skulle han bli lika populär som Teddy Roosevelt, mästerskapsboxaren Sullivan och den kyssande marinkaptenen Hobson från Santiago.

Och folket var hänfört ända till vanvett — och Bradley sjönk ned på sina svällande kuddar och log — — log.

Vilken humbug!

Tröttoarernas bananmånglare halvsåvo vid sina stånd. Glädjeflickor dansade i breda rader boulevarden fram. Några puckelryggar, en blind och en, som fått benen avklippta nära höfterna och som drogs i en liten vagn, skrånade gång på gång: "Här kommer lytta brigaden!" På en flakvagn hade sju kvinnliga och två manliga frälsningssoldater tagit plats, och under det fruntimren nynnade en egenomlig melodi talade männen med vilda gester och ögonrullningar till en publik, som nog uppgick till ett par hundra personer. De besvoro sina åhörare att undfly lasten, så att de kunde komma till de guldskimrande himlasalarna, där de fingo äta de kostligaste rätter och dricka de härligaste viner, och till de hängande trädgårdarna med deras näktergalar och silverbäckar och blommor och frukter. Ja, måtte de i synden fallna människobarnen omvända sig och icke arbeta på att komma till dödsriket, ty där skulle de mötas av glupande vidunder och släpas till de evigt brinnande eldarna och — — De två männen höjde rösten och gestikulerade än häftigare, när de målade avgrundens fador.

Stora starka karlar snyftade, och kvinnor lät tårarna få fritt lopp, och de föllo på sina knän och sträckte de knäppta, darrande händerna mot himlen, som för att anropa den om nåd och förbarmande. En puckelryggig flicka, som led av hemskt härjande ansiktsros, låg på den stinkande gatan och vred sig som en mask och vändades, därför att, som hon fruktade, den gode Guden icke skulle vilja hälsa henne välkommen. Nej, hon skulle helt säkert bli stött ner i helvetet och tvingas med glödande tänger att stappla in i lågorna och dansa. Den stackars flickans jämmer

verkade tydligen som en stimulans på talarna, ty ju högre hennes klagerop stego, desto ivrigare blevo de i att rulla upp ohyggliga scener från underjorden.

Plötsligt, som på kommando, slet de sju kvinnorna fram eldröda näsdukar, varmed de började vifta, och från en självspelande orgel ljöd en koral.

— Halleluja! — ropades allmänt kring vagnen, och många huvud blottades och böjdes andäktigt, och många läppar röredes till osammanhängande böner.

— Kom till Jesus! — uppmanade en av frälsningssoldaterna. — Kom till Jesus — han är så god, och han skall ge skydd åt den, som vill vandra på den smala vägen.

— Ja, han är så god! — utbrast en av de närmast stående, en gammal gumma på kryckor. — Halleluja, han är så god och barmhärtig; och därför vill jag följa honom.

— Ja, Jesus är god! — ropade frälsningsfickan och hjälpte upp den gamla i vagnen; och hon fick en röd näsduk. Och så började hon vifta och gnälla: — Kom, kom — här är så varmt och gott! Kom och strid under sanningens banér och drick av livsens klara vatten!

Den ene efter den andre lyftes upp på vagnen, som snart icke kunde rymma flera; och under orgeltoner och viftningar talade någon om den sådd, som icke föll på hälleberget, utan i den goda jorden, och tackade Jesus, som givit lärjungarna makt att frälsa själar.

Och omsvärmad av religionsgalna skramlade vagnen bort, förbi bordeller, spelhelveten, pantlånekontor, dime-museer, soppkök, lunchrooms, ölhallar, karuseller, vådevillteatrar — — och som de hurrade och skralade och pekade finger — alla dessa gycklare, ficktjuvar, konstaplar, milissoldater, sandwichmen, kokotter, krögare, newsboys, gatuchansonetter, positivhalare, kypare, tiggare — — —!

Den starka trängseln skilde oss åt — — nå, jag finge väl söka reda mig på egen hand. Att uppsöka min vän i hans hem brydde jag mig icke om; jag kunde ju logera i ett billighetshärbärke. På morgo-

nen skulle jag hugga honom, innan han ginge till redaktionen.

En biljardsalongs stora elektriska skylt blinkade över mig, och jag smög in för att värma mig en smula, ty natten var kall, men man observerade mig genast, och då jag ju icke gått in för att spela, var det säkrast att draga sina färde. I huset bredvid fanns en tysk bod, där man kunde få frankfurterkorv med öl för femton cents. Jag var visserligen den lycklige ägaren av en halv dollar, men nattlogiet skulle göra mig minst 20 cents fattigare, och så ville jag gärna äta en second class-breakfast hos Swansons på Black street; och då-- — —! Men i skyltfönstret lyste så lockande de små röda tingestarna, och jag var hungrig.

Jag gick in. Mitt i rummet stod en järnugn, som eldats rödglödgad, och en trashank sträckte sina magra, blåfrusna händer mot den uppslagna luckan. Jag ryckte till, då jag märkte, att jag hade en bekant framför mig, en på sin tid mycket känd svensk tidningsman L., och skulle just draga mig ut igen, då tysken tillropade mig ett nyttert: "Willkommen!"

L., som stått med ryggen åt mig, vände sig nu om, och jag såg in i ett härjat ansikte med infallna kinder och glåmiga, rinnande ögon. Hans kläder hängde i trasor, och skorna som tydligen upptäckts i en avskrädeshög, voro fastsnörda med segelgarn. Han stank av gin och whisky.

— Du där! — utbrast han och räckte fram sin hand; den var kall som is, och en skälvning flög genom min kropp. — Du här! Jag förmodar, att du låter en gammal kollega njuta av smulorna, som falla från den rikes bord — eh?

Han gjorde en överhalning och hamnade på en stol vid disken.

Butiksägaren log:

— Egentligen borde jag kasta ut karlen; men han har varit en bra kund en gång i världen och — — —

— Låt mig få 5 dollars, old boy! — lallade den avsigkomne. — 5 dollars, you know. Du tror förstås, att ja' ska' suppa opp pengarna, men tammefan, om de ja'

de' ska'. Ser du, old boy, min lille Villy dog i morse å nu ä' ja' ute för att få mynt till begravningen. Den där satans Mueller på Chicago avenue vill ha 15 dollars för att stoppa ungen i jorden, men vem i — — — Ni tror mig inte, va — — ?

Den urspårade sprang upp, fäktade med armarna. Tysken rusade förskräckt på dörren för att tillkalla polis.

— Ni tror mig inte! Nå, va' kallar ni de' där för då?

Och från disken med dess korvar, senapsburkar, smörgåsar och brödkakor ryckte han till sig ett paket, som han vecklade upp.

Det innehöll ett barnlik.

Han sjönk ned på stolen med det lilla liket i famnen. Ansiktsfärgen övergick med ens till vitt, kroppen darrade från ovan till nedan, det ryckte spasmodiskt kring mungiporna, dregel sipprade fram mellan tänderna, fingrarna kröktes som klor, och ena ögat stelnade.

Och innan jag hunnit komma till hjälp hade han fallit framstupa med sitt döda barn framför sig. Hjärtslag.

— — — —

En blick på "Chicago-Americans" världsurs sade mig, att midnattstimman var längesedan förliden. En brandvakt dyrkade sig in i tryckerilokalen. Ur ett litet nattkafé trängde en klagande fiollåt, och en fruntimmersröst sjöng en komposition, där ordet Noël förekom i varje sats. En tom spårvagn rasslade förbi, och konduktören förde gång på gång en butelj till munnen och skralade. Jag vek in på Madison street — bordellgatan. Hundrade små röda lyktor brunno utanför nästena. Från på glänt stående dörrar och fönster lockade halvklädda glädjeflickor med fagra fraser. Cynismer, korks salut och pianoklink trängde ut på gatan. På ett ställe höll någon tal för lastens prästinnor. Nu och då kom en cab med guldgossar i upp-rymd sinnesstämning och stannade utanför någon av bordellerna. Kring en ärrig, enbent soldattyp, som sålde Colliers Weekly, utförde fyra koketter en yrande ringdans.

— Two cheers for Ewelyn Thaw! — ropade en; och så hurrade man.

— And three for her brave boy! — föreslog en annan.

— Hurrah — — hurrah — — hurrah —!

En veritabel Goliath till polis stod ett stycke därifrån och skrattade, så att tårarna tillrade ned för hans kinder, och slog sig på magen, medan den stackars tidsningskolportören hotade kvartetten med de gräsligaste straff. En telegrampojke susade förbi på cykel. Ryggen stod som en båge, och mössan hade han tappat under den rasande farten. En stor gul hund gjorde fruktlösa försök att hinna fatt honom.

— Vad står på? — hojtade konstapeln.

— Rockefeller's femte sonson har fått sin första tand! — gäckades pojken och uppslöks av Wellington-tunneln. —

— — —

I femtoncentslogiet Wrightwoods vestibul. En misstänkt figur kom emot mig och begynte mönstra mig på ett något närgånget sätt; antagligen förvånade det honom att jag med mina relativt snygga kläder och icke alltför snedgångna klackar kommit till ett hotell av Wrightwoods reputation.

— Min herre önskar ett rum? — frågade han med ett fånigt leende.

— Certainly!

Femton cents bytte ägare, och jag fick nyckeln nummer 673 och föstes in i en korridor, där luften var så förskämd, att jag höll på att storkna. Sedan fick jag reda mig bäst jag gitte.

Två osande fotogenlampor spredo ett sömnigt sken i den långa gången. Engelska, tyska, franska, italienska, polska glossor haglade. Jag gick korridoren till slut och kom in i ett tvättrum. Handdukar, som sågo ut att ha dragits ur gyttjan, lågo slängda här och var. Kammar och borstar av tertia kvalitet dinglade i rostiga messingskedjor, fastnitade i väggarna, som voro fullklottrade med alster av den poesi, som av lätt förklarlig anledning aldrig finner förläggare. En spritt naken, över hela kroppen hårig karl, satt på ett kull-

stjälpt ämbar och grävde med en pennkniv i ett elakartat sår på ena knäet. I en pinnbår i taket sovo ett par gräsgröna dvärgpapegojor. —

Jag gick till vänster och in i en korridor, bredare och till synes längre än den förra. Längst framme fann jag mitt nummer. Rummet var icke större än att det nätt och jämt kunde lämna plats åt en säng. Taket utgjordes av galler, snarlikt det, varmed man inhägnar hönsgrårdar.

Jag reglade dörren med dubbla lås och kastade mig fullt påklädd på bädden, vars lakan mycket väl kunnat vara renare. Under mig hördes ett knaprande ljud som av råttor. Snarkningar i de mest skilda tonarter blandade sig med mustigheter på sex, sju olika språk. Genom ett hål i väggen till vänster såg jag en karl hopkrupen med en butelj bredvid sig. Plötsligt rusade han upp och ropade i skärande falsett, att man skulle komma in och taga iglarna, som ville krypa in. Och han slog i väggarna och rev i gallret och härmade allehanda djurläten och lovade sin vackra dotter åt den, som varkunnade sig över honom. Så teg han med ens; och jag såg, hur han låg på sängen och vred sig som en mask.

Lamporna hade släckts. Någon visslade virtuosmässigt en gouterad operettkuplett. Från tvättrummet hördes vattenplask, en automobil tutade nere på gatan, och strax utanför min dörr fördes ett viskande resonemang om petroleumkungens senaste kupp, som bragt ett par kända mäklare till tiggargstaven.

En röst:

— — — nej, jag fick inte en cent! Och inte arbete heller! Hade rest hit för att söka job. Hustru min födde sin förste i går; det var ett svårt fall! Himmel, vad hon måtte ha lidit, innan hon fick sluta! Hon ropte ideligen, att jag skulle skjuta herne, så att — — — Förlossningen började på förmiddagen, och inte förrän långt fram på kvällen var det över. Hon dog stackars liten, och det var kanske bäst, som det gick. Vet du, va' hon sa' innan hon dog? Jo, låt mig se barnet,

sa' hon, å när ja' ga' henne ungen, så sa' hon — — — —. Milde Jesus, vad hon måtte ha plågats och — — —

Det följande kvävdes av häftiga snyftningar

En annan röst:

— Kom hit me' buteljen, din svarte djävul! Jaså, du sa', att den ä' tom! Whiskey; hit me' buteljen, me' fulla buteljen, din tjuvstryker, annars stryper — — —

I någon av de närmaste burarna bad en späd, trevande barnastämma alla goda gåvors givare om en riktigt vacker docka — helst en av de där, som pipa pa! eller ma! eller Charlie!, när man trycker dem på bröstet.

Jag hade en egendomlig dröm. Jag drömde, att jag och hundratals slakteriarbetare sutto i en stor, helt och hållet i svart dekorerad sal, där det förevisades rörliga bilder. Framme vid duken stod en flygel med pedaler, som liknade skulderbladen på en människa, och det föreföll mig, som höljdes locket av ett bårtäcke. Vid instrumentet satt förmanen Wicks.

Det blev mörkt i salen, och Wicks började spela någonting ur "The merry Widow" — och en interiör från stockyards trollades fram på duken.

Vi sågo in i den byggnad, där kreaturen få dödsstöten, men det var icke oskäligen djur, som slaktades, det var människor — det var — — nej, mina ögon måste bedra mig. Nej, jag såg tydligt, att det var människor. Det var vi, just vi, som fingo de dödande slagen och styngen!

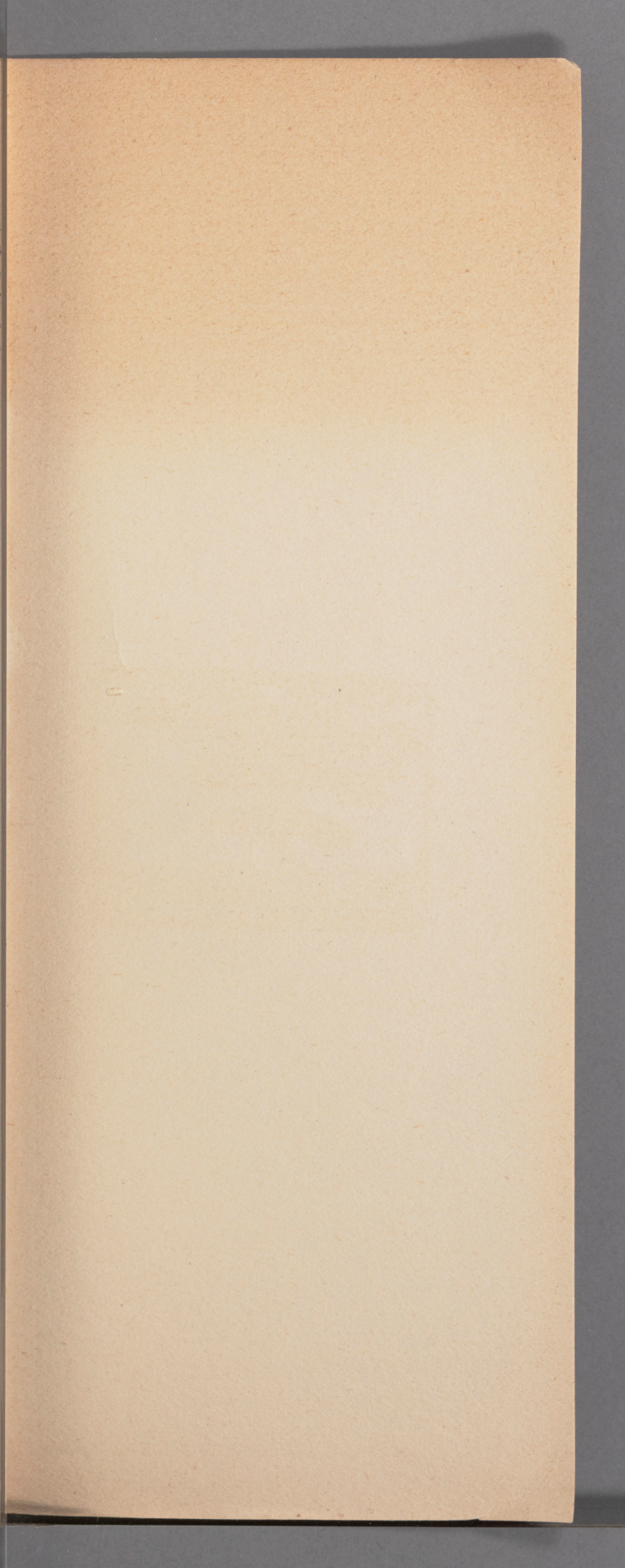
Ett hotfullt mummel rullade som en avlägsen åska genom salen, och någon smög fram och stack en stilet i ryggen på Wicks, som sjönk till golvet utan ett ljud; och mördaren satte sig själv ned och spelade Marseljäsen; under det vi reste oss som en man och ropade, att nu skulle vi skipa full rättvisa.

Plötsligt hördes ett skri — — och till vår fasa märkte vi, att vi stodo i blod upp till vristerna. Och blodet kom från den mördade; och det steg och steg. Men ingen gjorde det ringaste försök att rädda sig undan den hemska röda floden.

Han vid flygeln spelade icke längre. Icke ett klagande ljud förnams. Man hörde endast kinematografapparatens knackningar och väsljud och det sjungande suset från de elektriska fläktarna. Jag såg ut över salen. Ögon, i vilka den stora fasan bitit sig fast, och hemskt förvridna drag.

När jag tyckte, att blodflödet nådde mig till munnen, väcktes jag av en bullrande alarmklocka; och en genomträngande röst skrek, att det brann i huset bredvid. — —

Omslaget tryckt å
Tryckeri-A.-B. DEMOKRATEN
Hälsingborg 1910